

vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 11. julij 1975

Štev. 28 (1718)

Le skupno z manjšino in ne proti njej bo mogoče doseči rešitev odprtih vprašanj

V forek je na Dunaju ponovno zasedala takoimenovana študijska komisija za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Prvotno pred več kot dvema leti ustanovljena posebej za vprašanja dvojezičnih napisov, se je ta komisija pozneje bavila tudi s širšo problematiko koroških Slovencev ter je — kakor je razvidno iz poročil v tisku — obravnavala poleg raznih variant ugotavljanja manjšine oziroma ljudskega štetja posebne vrste tudi še osnutke zakonov o dvojezičnih napisih, o sodnem jeziku in o slovenskem uradnem jeziku v upravi.

Torkova seja je bila menda zadnji delovni sestanek te že od vsega začetka nekoliko čudne tvorbe, ustanovljene na zahtevo ÖVP, ki pa je bila v tem primeru pravzaprav le glasilo nemškonalnih krogov, ki so leta 1972 po zmagovitosti končani „vojni“ proti dvojezičnim napisom in s tem proti pravne- mu redu in zakonitosti v Avstriji očitno čutili, da zdaj lahko v celoti prevzamejo — kakor so to napravili že za časa prve republike — pobudo v manjšinskem vprašanju. Dveletno delo komisije samo potrjuje pravilnost in upravičenost takega naziranja, saj se reševanje odprtih vprašanj v vsem tem času ni premaknilo niti za piko, nasprotno: soglasnost pristojnih dejavnikov je bila dosežena samo glede ugotavljanja, na Koroškem pa je nacionalistična eskalacija doživela nov višek.

Ko se bodo prihodnji sredo sestali na Dunaju zvezni in deželni „vrhovi“ treh v parlamentu oziroma koroškem deželnem zboru zastopanih strank, potem gotovo tudi brez posebnih preroških sposobnosti lahko že danes ugotovimo, da kakšnih za manjšino pozitivnih sklepov od tega sestanka ni pričakovati. Že sam namen posveta — vprašanje ljudskega štetja posebne vrste — dovolj jasno kaže, da ne gre za ukrepe v korist temveč le v škodo manjšini. Koroški Slovenci smo namreč že ponovno dovolj odločno in nedvoumno povedali, da je kakršnokoli preštevanije kot pogoj za reševanje naših vprašanj povsem nesprejemljivo. Če uradna Avstrija kljub temu vztraja pri svoji nameri, potem samo dokazuje, da ji je več do ugoditve tozadevnih zahtev nemških nacionalistov kot pa za sporazumno reševanje skupaj s prizadeto manjšino.

V tej luči gledano seveda tudi nedavni razgovori med predstavniki zvezne vlade ter obeh osrednjih slovenskih organizacij lahko precej zgubijo na prvotnem pozitivnem vtisu. Če smo jih pozdravili kot izhodišče in platformo za skupno sporazumno reševanje odprtih vprašanj, potem jasno v zavesti,

da je odprta vprašanja treba reševati skupaj in v sporazumu s prizadeto manjšino, ne pa na osnovi protimanjšinskih zahtev nemškonal-

DEŽELNI ŠOLSKI SVET:

Slovenska gimnazija ni „veliki strup“

Po dolgih mesecih in šele na posebno urgenco je deželni šolski svet zdaj končno le zavzel stališče k protestu slovenske gimnazije v Celovcu zaradi hujskaškega transparenta na lanskoletnem zborovanju koroškega Heimadienst, kjer so slovensko gimnazijo difamirali kot „veliki strup“.

V odgovoru na protestno izjavo z dne 15. 10. 1974 in urgenco z dne 26. 6. 1975 deželni šolski svet v svojem odgovoru z dne 1. 7. 1975 ugotavlja na podlagi „intenzivne inšpekcije“, ki jo je izvedel pristojni nadzorni organ, da pouk na zvezni gimnaziji za Slovence v vsakem oziru odgovarja splošnim načelom in zahtevam učnega načrta, „ker si zvezna gimnazija za Slovence prizadeva, da razvija vzgojo iz avstrijske zavesti k svetovljanskemu mišljenju“. Zato je besedilo transparenta treba označiti za „nesvarno“ in „neustrezno“.

cionalnih sil ter z vsiljevanjem dikta- tova po načelu, da je demokratično in pravično samo tisto, kar koristi večini. Taka manjšinska politika, ki temelji samo na načelih številčnih relacij, je skrajno protimanjšinska in kot taka nikdar ne bo privedla do rešitev, ki bi bile sprejemljive, kaj šele zadovoljive za obe strani.

Zlasti pa k takemu reševanju ne more prispevati miselnost, ki v zadnjem času dobiva na Koroškem že naravnost nevarne potoke in obsežnosti — miselnost skrajne nestopnosti in duhovnega nasilja. Pomislimo le na reakcije, ki jih je v koroški javnosti od nemškonalnih organizacij preko tiska vse tja do „uradne“ Koroške sprožil televizijski film „Tujci v domovini“; pomislimo na odmev, ki so ga imele znansivne ugotovitve dr. Daima o „koroški mentaliteti“!

Če ob vsem tem deželni glavar Wagner Slovence opominja na svoječasno povabilo h „koroškemu omizju“, potem mu moremo povedati samo toliko, da se izsiljevali ne pustimo. Izsiljevali so nas skušali leta 1973, ko iz znanih in utemeljenih razlogov nismo mogli sodelovati v „študijski komisiji“; ob zaključku njenega „dela“ vidimo, da je bila naša takratna odločitev edino pravilna. Le kot izsiljevanje pa moremo razumeti tudi sedanje „nepreslišne opomine“, če si „koroško omizje“ zamislimo v ozračju, kjer sme veljati eno samo mnenje, kjer je priznana ena sama „resnica“, kjer sta svoboda mnenja in svoboda tiska uklenjeni v okove „domovini zveste uniformiranosti“, ki so jo ukrojili stari in novi privrženci velenemške in nacistično barbarane herrenvolkovske miselnosti.

Odnos do manjšin je merilo za odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

„Jugoslavija nima prav nobenih drugih zahtev kot te, ki izhajajo iz preciznih mednarodno-pravnih obveznosti: iz državne pogodbe, katere podpisnik je tudi naša država, in iz drugih veljavnih mednarodnih sporazumov, ki so nekateri stari že petdeset let, pa še niso bili izpolnjeni.“

Tako je poudaril podpredsednik zveznega zbora skupščine SFRJ Bogdan Osolnik, ko je prejšnji teden v Avstrijsko-jugoslovanskem društvu v Celovcu predaval o mednarodni politiki Jugoslavije in pri tem posebej govoril o avstrijsko-jugoslovanskih odnosih. Dejal je, da je Jugoslavija opozorila Avstrijo na neresena vprašanja — toda ne z namenom, da kogarkoli žali ali pogloblja spor, temveč da opozori na obstoječe probleme in nujnost njihovega reševanja v interesu nadaljnjega razvoja odnosov med obema državama.

„Razumljivo pa je, da smo v Jugoslaviji še posebno občutljivi za položaj slovenske in hrvaške manjšine,“ je posebej poudaril podpredsednik Osolnik. „Mi se tudi sicer zavzemamo za spoštovanje človeških in narodnostnih pravic, tu pa gre za naše sonarodnjake, s katerimi nas vežejo jezik in skupne kulturno zgodovinske tradicije. Prirodno je, da smatramo tudi za indikator odnosa do naše države in naših narodov v celoti, če se v odnosih do teh manjšin oživljajo pojavi nacionalnega sovraštva in če se njihovo izpovedovanje nacionalne in etnične pripadnosti in vzdrževanje stikov z matičnimi narodi označuje kot nelojalen akt do države, katere državljani so.“

Obširno poročilo o predavanju objavljamo v notranjosti današnje številke.

Tudi to je dokaz nacistične miselnosti v Avstriji

Jugoslovanski veleposlanik v Rimu Mišo Pavičević je izročil prejšnji teden odlikovanje 50 italijanskim partizanom, ki jih je odlikoval predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito za njihov pogum v skupnem boju proti fašizmu ter prispevek dobrim odnosom med obema državama. Ob tej priložnosti je veleposlanik izrazil prepričanje, da bo skupni boj proti skupnemu sovražniku vedno ostal močna vez med narodi obeh dežel in zagotovilo razvoja dobrega sosedstva ter plodnega sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo.

Komandant partizanske divizije

„Italia“, ki se je borila skupaj z enolami jugoslovanske narodno-osvobodilne vojske, je v svojem zahvalnem govoru izrazil zadovoljstvo, „ker se nas spominjajo jugoslovanski narodi in naš komandant Tito“. Naglasil je, da se tisto, kar so s skupnim prelivanjem krvi začeli proti skupnemu sovražniku, nenehno uresničuje. Vidimo graditev dobrososedskih in prijateljskih odnosov, je dejal, čemur smo temeljni kamen položili italijanski in jugoslovanski partizani; to je za nas življenjsko zadoščenje.

Sprejema ob izročitvi odlikovanja so se udeležili poleg zastopnikov italijanskega odporniškega gibanja in organizacij partizanov tudi predstavniki italijanskih oboroženih sil ter političnega življenja.

Zakaj poročamo tako obširno o tem dogodku? Zato, ker nas spominja na „avstrijsko paralelo“. Jugoslovanski predsednik je za sodelovanje v protifašističnem boju odlikoval tudi vrsto koroških Slovencev — avstrijskih državljanov. Toda avstrijska vlada že dolga leta noče dati dovoljenja, da bi odlikovani protifašistični borci svoja priznanja lahko tudi prejeli. Ali je v Avstriji razen znanih starih in novih nacistov tudi vlada mnenja, da boj proti nacifazizmu ni bil časten? Takšno mnenje se vsekakor vsiljuje, če vedno spet doživljamo, kako se avstrijski državljani lahko javno ponašajo z visokimi in najvišjimi odličji, ki so jih prejeli za svoje „zasluge“ v Hitlerjevi osvajalski vojni; na drugi strani pa avstrijski državljani ne smejo prejeli odlikovanja za sodelovanje v protifašističnem boju, torej v boju tudi za osvoboditev Avstrije!

Sožitje v vesolju

Prihodnji teden — 15. julija — se bo začel odvijati do zadnjih podrobnosti pripravljen vesoljski podvig, ki brez dvoma pomeni novo stran v zgodovini človekovega prodiranja v vesolje. Gre za prvo skupno ameriško-sovjetsko odpravo, ki med drugim predvideva združitve ameriške in sovjetske vesoljske ladje ter vrsto skupnih raziskav v vesolju.

Najprej bodo ob 13.20 uri (po našem času) s sovjetskega kozmodroma v Bajkonurju izstrelili vesoljsko ladjo Sojuz z vesoljcem Aleksejem Leonovom in Valerijem Kubasovom; sedem ur in pol kasneje, torej ob 20.50 uri, pa bo z ameriškega kozmodroma Cape Canaveral poletela v vesolje raketa z vesoljsko ladjo Apollo, v kateri bodo vesoljci Thomas Stafford, Donald Slayton in Vance Brand.

Obe skupini vesoljcev bosta morali izvesti obsežen program najrazličnejših poskusov in manevrov. Po načrtu naj bi se polet odvijal takole: že 15. julija zvečer bodo ameriški vesoljci ločili ladjo Apollo od nosilne rakete in jo spojili s predhodnim modulom, ki ima na drugem koncu skupno projektirano napravo za spajanje s Sojuzom; naslednji dan je predviden za spreminjanje in uravnavanje krožnice, po kateri bo letel Apollo; manever združevanja se bo začel zgodaj popoldne 17.

Julija in ob 17.15 uri se bosta združila Apollo in Sojuz in še istega dne zvečer si bosta segla v roke poveljnika obeh ladij — Stafford in Leonov; po večkratnih izmenjavah posadk oziroma medsebojnih obiskih vesoljcev se bosta v petek 19. julija ladji spet ločili, leteli nekaj časa druga ob drugi in se nato še enkrat spojili, ob štirih popoldne pa se bosta dokončno ločili, vendar bosta nato še osem ur leteli blizu skupaj in šele malo pred polnočjo se bosta začeli oddaljevati in se posvetili vsaka svojemu ločenemu programu raziskovanja; dne 21. julija okrog poldne se bo Sojuz spustil na tla na ozemlju Sovjetske zveze, medtem ko bo Apollo pristal šele 24. julija okrog desetih zvečer, in sicer na Atlantiku.

Pot do prvega skupnega poleta ameriških in sovjetskih vesoljcev se je začela pravzaprav aprila 1970 ter je v zadnjih petih letih zahtevala ogromne priprave, pri katerih je bilo treba rešiti veliko zapletenih problemov. Prihodnji teden bo pokazal, kakšne sadove bodo rodila vsa ta skupna prizadevanja, o katerih pa je že zdaj jasno, da bodo izrednega pomena za vsa nadaljnja raziskovanja vesolja. Najpomembnejše trenutke tega zgodovinskega podviga bodo prenašale vse televizijske mreže sveta, tako da bo lahko najširša svetovna javnost priča prvi demonstraciji sožitja v vesolju.

Mednarodna politika Jugoslavije

Na povabilo Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem je prejšnji teden predaval v Celovcu podpredsednik zveznega zbora skupščine SFRJ Bogdan Osolnik, ki je pred lepim številom poslušalcev orisal glavne značilnosti zunanje oz. mednarodne politike Jugoslavije. Med udeleženci so bili številni predstavniki političnega življenja Koroške, kot podpredsednika deželnega zbora Gutfenbrunner in Schumi, celovški župan Guggenberger in podžupan Vallon, prav tako jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Lubej in konzul Zupančič, zastopniki osrednjih slovenskih organizacij dr. Zwitter in dr. Tischler ter drugi.

Kot osnovno značilnost mednarodne opredelitve Jugoslavije in njene mednarodne dejavnosti je predavatelj označil politiko neuvrčenosti, za katero se je Jugoslavija opredelila iz odločnosti, da vztraja na neodvisni samostojni poti notranjega razvoja in hkrati iz spoznanja, da je sožitje držav z različno družbeno ureditvijo edina alternativa vojni in splošnemu uničenju človeštva. Spricho dejstva, da blokavska politika vodi k zaostrovanju razdelitve sveta in k čedalje večjemu ogrožanju miru, je Jugoslavija povezala svojo usodo z državami, ki so se znašle v podobnem mednarodnem položaju. Pri tem pa nikakor ni slučaj, da so protagonisti politike neuvrčenosti postale dežele takojenovanega tretjega sveta, katerim je osnovni življenjski problem obvarovati svojo neodvisnost in ostati izven konfliktov velikih sil. Obremenjene s hipotekami nerazvitosti in posledicami kolonialne preteklosti so te dežele prvenstveno zainteresirane na miru in svobodnem razvoju ter na zagotovitvi polne enakopravnosti v mednarodnih odnosih.

Predavatelj je opozoril na čedalje večjo vlogo neuvrčenih držav v mednarodni politiki ter dejal, da so s svojimi akcijami prerasle v pomemben politični dejavnik, brez

kateraga ni več možno uspešno in trajno reševati ključnih mednarodnih problemov. Spomnil je na vrsto mednarodnih srečanj vodilnih predstavnikov neuvrčenih držav, kjer so sprejeli načela politike neuvrčenosti ter izdelali tudi predloge za reševanje raznih mednarodnih vprašanj. Pri tem je posebej prikazal vlogo Jugoslavije, ki ima izredno velik ugled in vpliv med neuvrčenimi državami.

Kot neuvrščena dežela je Jugoslavija še posebno zainteresirana na krepitvi vloge Združenih narodov pri reševanju svetovnih problemov in pri ohranitvi miru. Zato se bo tudi v bodoče zavzemala, da se v svetovni organizaciji ne bi zaostrovala polarizacija, ki bi lahko ogrozila univerzalnost OZN.

Predavatelj je menil, da se mednarodna aktivnost Jugoslavije v krogu neuvrčenih dežel ponekod nepravilno deli od drugih smeri njene zunanje politike, še posebej pa od njenega odnosa napram Evropi. To je povsem neupravičeno, je naglasil podpredsednik Osolnik, kajti Jugoslavija je tako po svoji geografsko-strateški legi, kakor glede gospodarske povezanosti, zgodovinskih tradicij, kulture in civilizacije del Evrope. Po drugi strani pa politika neuvrčenosti ni omejena na kontinente takojenovanega

vanega tretjega sveta, marveč predstavlja univerzalno tendenco v borbi za nove odnose med narodi.

Ko je kratko orisal odnose Jugoslavije do takojenovanega zahodnega sveta na eni ter do socialističnih držav na drugi strani, je predavatelj posebej spregovoril o odnosih do sosednih dežel. Dejal je, da vsa načela, ki jih Jugoslavija zastopa v globalnih mednarodnih odnosih, seveda še posebej veljajo za njene odnose do sosedov. Jugoslavija je zainteresirana za stabilnost in uspešen razvoj vsake od sosednjih držav, ker je to tudi v interesu dobrega sodelovanja in miru v tem delu sveta, je poudaril Osolnik ter spomnil, da je Jugoslavija po drugi svetovni vojni — kljub vsemu, kar se je zgodilo v preteklosti — pokazala odločno voljo, v teh odnosih obrniti novo stran v zgodovini.

„V tem duhu smo se še posebej zavzemali za sodelovanje ob meji,“ je ugotovil podpredsednik Osolnik, „pri čemer so bili morda najvidnejši rezultati doseženi pravno na mejah SR Slovenije. V to sodelovanje, ki je bilo pozitivno ocenjeno tudi na sestankih predstavnikov obeh držav na najvišji ravni, so bile vključene občine, gospodarske organizacije in razna društva in je v znatni meri pospeševalo tudi stike med ljudmi. Bili smo nosilci pobud za razvoj malobimernega prometa, oseb in blaga, za sklenitev vrste sporazumov o sodelovanju na področju prometa, urbanizma, vodnega gospodarstva in drugih življenjskih interesov prebivalstva.“

(Dalje na 8. strani)

Pregled nastanka in razvoja narodnoosvobodilnega gibanja med Slovenci

Prejšnji teden je v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar predaval o nastanku in razvoju narodnoosvobodilne borbe slovenskega naroda. Popoldanske prireditve se je udeležila predvsem dijaška mladina, prišli pa so tudi nekateri profesorji slovenske gimnazije z ravnateljem dr. Zablatnikom, prav tako pa je bil navzoč tudi generalni konzul SFRJ Lubej.

V razmeroma kratkem predavanju je predsednik Vidmar podal zanimiv pregled nastanka in poznejšega razvoja narodnoosvobodilnega gibanja med Slovenci. Orisal je, kako je bila 27. aprila 1941 pod najtežjimi pogoji ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, za katere ustanovitev so se priprave začele že nekaj let prej v KPS. Pravzaprav je bilo društvo prijateljev Sovjetske zveze tisto jedro, iz katerega se je razvila OF. Spočetka so bile vanjo vključene le tri politične skupine — komunisti, krščanski socialisti in sokoli, kot nekaka četrta skupina pa so bili pri ustanovitvi zastopani še kulturni delavci. Potem je uspejo prireditvi v OF približno 18 najrazličnejših političnih in drugih skupin, med njimi razne frakcije socialistov. Vsaka skupina je dobila svojega predstavnika v plenumu OF, ki je bil najvišji organ in je vodil celotno narodnoosvobodilno gibanje. Tako je bilo v tem sestavu mnogo različnih gledanj, ki jih je bilo treba postopoma usklajevati.

Po roški ofenzivi in po reorganizaciji partizanskih enot pa je leta 1943 nastala nujna potreba, da se vse skupine prelijejo v tisto, kar je na terenu samo po sebi nastajalo, v neki sklop OF, ki predstavlja voljo vsega slovenskega naroda. KPS je to izvedla zaradi tega, ker je hotela dati OF večjo udarno silo in večjo enotnost, kajti če bi deloval vsak sestav-

ni del zase, bi nujno prišlo do drobitve sil in pozneje morda še do konfliktov. V Dolomitih so podpisali komunisti, krščanski socialisti in sokoli skupen dogovor, ki je bil potem v Kočevskem Rogu soglasno sprejet. Na ta način je postala OF enotna politična sila pod vodstvom KP, ki je Osvobodilno fronto ustanovila in jo vodila in ki edina je lahko s svojimi izkušnjami jamčila, da osvobodilno gibanje ne bo uničeno.

Dejansko le KPS gre zasluga, da osvobodilno gibanje ni bilo uničeno, je poudaril predavatelj. OF se je kasneje intenzivno razvijala, zlasti potem, ko je prišlo med Slovenci do diferenciacije na pristaše osvobodilnega gibanja in na tiste, ki so hoteli svoje pozicije obdržati s pomočjo okupatorjev.

Jeseni 1943 so na zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju pred širokim forumom več sto ljudi ponovno pregledali in potrdili osnovne teze OF — nedeljivost Jugoslavije, nedeljivost slovenskega ozemlja, federativna ureditev države in podobno. Tako je OF zajamčila Slovincem samostojno republiko, možnost samostojne politike in možnost samostojnega odločanja o vseh važnih vprašanjih življenja. „V času okupacije je OF pozvala slovenski narod na veliko žrtvovanje,“ je naglasil predsednik Vidmar, „vendar je bila to edina pravilna in častna pot.“ Opozoril je, da so Slovenci organizirali prvo osvobodilno fronto v Jugoslaviji in s tem dali zgled vsem drugim jugoslovanskim narodom ter hkrati doprinesli pomemben delež pri osvoboditvi Jugoslavije.

Med predavanjem in v sledeči diskusiji je predavatelj osvetlil vrsto posebnih zanimivih vprašanj. Tako je med drugim povedal, da se je OF trudila tudi za stike s katoliško cerkvijo, vendar brez uspeha, kajti: „Ze od začetka smo povedali, da smisel

OF ni samo politična osvoboditev slovenskega naroda, ampak tudi socialna osvoboditev tako naroda kakor slehernega Slovence, to se reče socialna revolucija; s tem pa se cerkev ni strinjala.“ Pri ustanavljanju OF nihče ni ustvarjal kakšnega nerazpoloženja ali sovraštva do vere, nasprotno se je vsak lahko priključil po svojem prepričanju. Vendar pa je potem prišlo do ustanovitve bele garde in do državljanske vojne z vsemi posledicami. Prav tako je predavatelj omenil kulturni molk, s katerim je večina slovenskih kulturnikov in umetnikov manifestirala svojo solidarnost z osvobodilnim bojem ter svoj protest zoper okupacijo. Predsednik Vidmar pa je tudi opozoril, da se zadnje čase veliko pisari in ugiba o tem, ali je bil med ustanovitvi OF tudi Edvard Kocbek. „Ni bil,“ je ugotovil Josip Vidmar. „Kocbek je bil povabljen v OF šele po njeni ustanovitvi, torej je njegov položaj bil enak položaju tistih, ki so se kasneje vključili v OF.“ Enako nedvoumno je zavrnil tudi Kocbekovo trditev, da je bela garda koristila OF; naglasil je, da se je OF vedno zavzemala za to, da bi vključila v osvobodilno gibanje vsi slovenski narod.

V kratkih potezah je predavatelj prikazal tudi razvoj narodnoosvobodilnega gibanja in protifašističnega partizanskega boja med koroškimi Slovenci. Poudarjeno je bilo, da je prav ta boj bistveno prispeval k osvoboditvi in vzpostavitvi neodvisne Avstrije in da je sad tega boja še posebej tudi člen 7 državne pogodbe. Predsedniku Vidmarju pa je bilo postavljeno tudi vprašanje, zakaj Partizanska knjiga v Ljubljani še ni odgovorila na pismo Zveze koroških partizanov v zvezi s knjigo Janka Messnerja „Zasramovanci, združite se“. Josip Vidmar je obljubil, da bo v tej zadevi posredoval.

Varstvo manjšine ne milost — marveč pravica!

Če bi ocenjevali samo po člankih v večini nemških listov in zlasti po strupenih izlivih v obliki tako imenovanih pisem bralcev, bi nedvomno prišli do zaključka, da smo koroški Slovenci povsem izolirani in da med pripadniki večinskega naroda sploh nimamo kakšnega prijatelja. Vendar le ni tako in tudi med nemško govorečimi državljani naše skupne domovine pogosto najdemo ljudi, ki razumejo in — kar je še posebno važno — tudi podpirajo naša upravičena prizadevanja za uresničitev pravic in s tem dejanske enakopravnosti, kakor nam je zagotovljena v državni pogodbi.

Kot primer takšnega pozitivnega odnosa do našega vprašanja ponatiskujemo iz revije „Die österreichische Nation“ (štev. 9/10, 1974) pismo ki ga je deželnemu glavarju poslal bivši generalni konzul dr. Otto Färber, kateri je bil v letih 1956—1965 avstrijski konzul v Stuttgartu.

Ihre Bemühungen um eine längst fällige dauerhafte Lösung der Minderheitenfrage in Kärnten werden von allen politisch interessierten Österreichern mit großem Interesse verfolgt. Daß der Versuch eines „Roundtable-Gesprächs“ am slovenischen Widerstand zunächst gescheitert ist, sollte nicht entmutigen. Man muß nur die Gründe für die Haltung der Minderheit mehr erforschen. Kann man es einem Kärntner Slovenen verargen, daß er sich mit Gruppen der Mehrheit nicht so ohne weiteres an einen Tisch setzt, die keine klare Vorstellung von Minderheitsrechten und der Landesgeschichte besitzen und in der Vergangenheit österreichische Fairness und international geschätzte Humanität oft vermissen ließen? Den Kärntner Slovenen ist nicht gedient mit der Erinnerung an Abwehrkämpfe, Weltkrieg und „Kulturträger“, die unösterreichisch-deutschnationale Ziele verfolgen. Sie möchten auch „deutsche“ Konzentrationslager gerne vergessen. Als Staatsbürger, die trotz allem den Glauben an österreichische Grundprinzipien noch nicht verloren hatten, wollen Kärntner Slovenen nur das, was ihnen als Menschen und nach dem Völkerrecht zusteht. Der Staatsvertrag ist für sie nicht der Schein des Kaufmanns von Venedig. Sie erwarten eigentlich Selbstverständliches von Österreich und der Landesregierung.

Was steht den Slovenen zu? Doch wohl die volle Gleichberechtigung, die Achtung der Behörden vor den Bürgern, die treue Erben des hochbegabten slovenischen Grundvolkes Kärntens sind. Sie dürfen nach so viel unnützen Reden eine rasche Lösung der einschlägigen Fragen erwarten. Von der Republik Österreich erwarten sie eine zeitgemäße, gesetzliche Grundlage, vom Land Kärnten all das, was der Erhaltung und Selbstverwaltung auf kulturellem und zivilisatorischem Gebiet dienlich ist. Sollte es in Wien oder Klagenfurt an Überparteilichkeit oder Phantasie fehlen, dann dürfen die Kärntner Slovenen vorschlagen, daß die Zuständigen in die Schweiz fahren, um zu studieren, was ein freies, demokratisches Land für eine kleine Minderheit, die Rätoromanen, tut. Sollte Österreich weniger großzügig und hochherzig sein, dann wäre es übel beraten.

Minderheiten werden nämlich entweder treue Staatsbürger oder Irredental Vestigia terrent! Stelle man also endlich die Slovenen zufrieden und ermögliche man es ihnen, sich erhobenen Hauptes als glückliche Österreicher slovenischen Volkstums zu fühlen!

Nach Jahrzehnten der Furcht, Verfolgung und planmäßiger Verdrängung (Schulvereinf) hat der Slovene Anspruch auf Freiheit, sichere Heimat und volkseigene Würde.

Der Landeshauptmann von Kärnten muß die Bundesregierung drängen, daß die slovenischen Bürger gesetzlich vor unösterreichischen und böser Vergangenheit angehörenden Tendenzen, Machinationen und Unzuträglichkeiten geschützt werden. Der Bundesregierung dürfte es obliegen, jenen Elementen viel energischer zu begegnen, die die Zeichen der Zeit nicht verstehen wollen und mit ortsfremdem, von der Geschichte verdammtem deutschnationalem Getue und deplazierten Aktivitäten jede den Slovenen schuldige Reform verhindern. Österreich hat nicht nur Naturschönheiten, Pflanzen und Tierwelt pietätvoll zu schützen, sondern auch eine Minderheit, die Kärnten und z. T. der Steiermark ihre Eigenart und Melodie verleiht.

Der Schutz der slovenischen Minderheit, besser gesagt ihre volle Rehabilitation und Zufriedenheit, sind nicht Gnadensache. Die Minderheit hat ein Recht darauf, in Schule, vor Gericht und im Kulturleben. Die seinerzeit nur zur Erfüllung des Staatsvertrages ausgelöste oder heraufbeschworene Ortstafelgeschichte kann meines Erachtens zur Zufriedenheit der Slovenen einvernehmlich gelöst werden, wenn Bund und Land ehrlich und energisch die Wünsche der österreichisch-slovenischen Minderheit erfüllen, was durchaus im Interesse Österreichs liegt.

Ich schrieb Ihnen diesen Brief als Österreicher und als Freund des slovenischen Volkes seit der Zeit nach dem Ersten Weltkrieg, aber auch als Schicksalsgenosse eines Kärntner Slovenen, der im KZ Dachau umgekommen ist.

Mit dem Ausdruck meiner ergebenen Hochachtung.

Dr. Otto Färber
Generalkonsul a. D.

Galerija Franceta Goršeta

je bila odprta v Svečah

V petek 4. julija je Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah v imenu akademskega kiparja Franceta Goršeta odprlo stalno galerijo njegovih del. V nekdanjem gospodarskem poslopju Vrbnikove domačije si je umetnik uredil atelje in sedaj še posrečeno urejen razstaveni prostor. Ob udeležbi številnih ljubiteljev in častilcev Goršeta umetnosti je dr. Valentin Inzko z izbranimi besedami orisal umetniškovo življenjsko pot in delo. Predvsem je poudaril, da se je z ureditvijo lastne galerije izpolnila njegova dolgoletna želja, da bi lahko predstavil svoja dela najširšemu krogu občinstva. K slavnosti je pripomogel še moški pevski zbor pod vodstvom dr. Antona Feiniga.

France Gorše se je rodil v Zamostcu pri Sodražici na Dolenjskem leta 1897. V Ljubljani je končal kiparski oddelek obrtne šole. Po končani prvi svetovni vojni se je vpisal na zagrebško umetniško akademijo, ki jo je končal s specialko pri slavnem dalmatinskem kiparju Ivanu Meštroviču. Nekaj časa je živel na slovenskem Pri-

morskem. Leta 1931 se je vrnil v Ljubljano. Po drugi svetovni vojni je živel najprej v Trstu, odkoder se je leta 1952 izselil v Združene države Amerike. Leta 1971 pa se je za stalno nastanil na Koroškem, kjer si je najprej uredil dom v Korlah in potem v Svečah.

Goršetova vrnitev v Ljubljano v

Gorše: OBRAZ KMETICE

začetku tridesetih let je pomenila kvaliteten dvig slovenskega kiparstva. Saj je ta umetnostna veja celotno 19. stoletje le živovarila s kakovostno nizkimi obrtniškimi izdelki. Gorše pa se je razvil v enega najpomembnejših ustvarjalcev figurativne plastike.

Pokojni prof. Stele je razdelil Goršetov umetniški razvoj v štiri faze: začetno šolsko, vitalno kreativno, ki se v zadnjih dveh stopnjah razvije v versko, poduhovljeno izražanje.

V začetni stopnji se opaža vpliv Barlachovega ekspresionizma in Meštrovičevega sugestivnega lirizma. Ekspresionizem se je pozneje znova pojavil. Njegovi liki izražajo elementarne občutke, ki so jim jih — kot se zdi — navrgle nevidne sile. In kar je posebno značilno: prikazovanje ljudi iz nižjih slojev.

Znani so Goršetovi življenjski ženski akti. To so kipi, ki peljejo v simboliko v duhu francoskega kiparja Maillola. V upodobitvi ženske figure vidimo čvrste oblike, jasno začrtane volumne. To spominja na Cezanna, ki je trdil, da so vse oblike v naravi zasnovane na stožcu, krogli ali valju. Izrazil je notranji mir, ki ga zunanji svet ne moli. Telo predstavlja življenjsko stanje, osvobodeno pritiska okolja. Najznačilnejši primeri so Sedeča deklica, Eva in Amazonka.

Omenjeni vitalizem se je pozneje sprevrgel v ekspresionizem vaškega kmetstva in še posebno v versko tematiko. Kristocentrična motivika, poduhovljenost duš, meditativnost biblijskih oseb ter svetlu pričujočih prerokov so osrednje teme sedanje kiparjeve kreative. Omeniti je treba Goršetovo opremo cele vrste slovenskih cerkva in kapel s križanji, križevimi poli in kipi svetnikov.

Močan je Gorše tudi v portretu. Tudi tukaj je znal izraziti psihološko naštudirano podobo človeka. Znameniti primeri so npr. Andrej Einspieler, Meštrovič z značilnim srditim pogledom ali Trubarjeva michelangelovsko sikstinska vizija slovenskega kulturnega preroka.

Kot pravemu umetniku Goršetu ni tuj noben material. Že od mladosti ljubi les. V Pridigarju iz leta 1970 igra vzor etruščanske žara. Črpa iz globoke zakladnice floren-

Koroška v NOB

V okviru svoje redne oddaje „Četrtekovi razgledi“ je RTV Ljubljana prejšnji teden na predvečer Dneva borca prikazala zanimivo dokumentacijo o koroških Slovencih in njihovem boju proti fašizmu.

V oddaji, ki jo je pripravil dopisnik RTV Ljubljana v Celovcu Zvone Zorko, je bilo uvodoma poudarjeno, da člen 7 koroških Slovencev ni bil podarjen, ampak so si ga pridobili z aktivno udeležbo v boju proti fašizmu in nacizmu v drugi svetovni vojni. Ta protifašistični boj koroških Slovencev in njihove žrtve, ki so jih doprinesli za osvoboditev in enakopravno življenje, je oddaja demonstrirala na podlagi tiskanih in slikanih dokumentov, še posebej pa na osnovi pričevanj še živčih borcev proti fašizmu ter žrtev nacističnega nasilja med zadnjo vojno.

Tako po priključitvi Avstrije k nacistični Nemčiji se je začela tragedija koroških Slovencev: prepoved slovenskih prireditev, razpust slovenskih organizacij in zaplenba njihovega premoženja, funkcionarji in drugi zavedni Slovenci so se znašli v zaporih in koncentracijskih taboriščih, sledil je množičen izgon slovenskih družin, nasilno se je izteklo življenje številnih rojakov iz Sel, Železne Kaple in drugih krajev, na Koroškem je veljalo povelje: *Kärntner, sprich deutsch!*

Toda nasilje je izzvalo odpor in že leta 1942 so se koroški Slovenci dejansko vključili v protifašistični boj — politično in vojaško. Komaj tri mesece po izselitvi je prišlo do prvega oboroženega spopada v Robežah (tamkajšnji spomenik je leta 1973 komaj dva tedna po odkritju postal žrtev nacionalistično-nacistične miselnosti in aktivnosti), po vaseh so nastajali odbori OF in iz prvih partizanskih edinic je zrastle grupa koroških odredov.

Okoli Gašperja kot osrednje osebnosti so se v dokumentarnem filmu zvrstile številne priče takratnih dogodkov: Janez, Luc, Mira, Jelka, Peter in drugi borci ter Vladimir, Travnikova, Mirko in druge žrtve nasilja vse tja do treh preživelih prič Peršmanove tragedije — dolga vrsta tiskanih in živih „dokumentov“ velikega prispevka in žrtve, ki so jih dali koroški Slovenci v boju proti fašizmu, „kar jim tudi danes daje pravico, da terjajo dosledno izpolnitev avstrijske državne pogodbe“.

tinskih renesančnih terrakotistov. Prav gotovo je ljubezen do tega mehkega materiala, ki šele z žganjem dobi pravo trdoto, prinesel že od doma. Ustvarja v kamnu, bro-

Gorše: TOK ŽIVLJENJA

nu ali mavcu, tolče v bakru. Uporaba orešca (osnova iz aluminijaste žice, lepila in orehovega žagjanja) pripelje Goršeta celo do abstraktnosti. Neglakda površina plastik, izdelanih v orešču, daje vlis posebnih tehničnih in optičnih učinkov.

Vse od prve razslave 1928 v Trstu, preko cele vrste izložb v Sloveniji, Italiji, New Yorku, Torontu, do Celovca je peljala umetnika neutrudna pot vedno naprej. Njegova dela najdemo v mnogih galerijah.

Ob vsem tem se nehoje zastavi vprašanje, čigav je Gorše. Zakoreninjen v splošno človeško problematiko je ustvarjal tako sakralna kot profana dela. Zato ga tudi kot človeka ne moremo cepiti. Videl je svet, spoznal svet in se povrnil domov. Ostal je povezan s slovensko zemljo in je ves naš — slovenski umetnik.

prof. J. Tehovnik

Zanimivo predavanje o slovenskem slikarstvu

Aula slovenica v Celovcu je ponovno vabila na zanimivo prireditev: dne 1. julija je v dvorani v Pavličevi ulici predavala prof. Breda Misja, kustodinja Moderne galerije v Ljubljani.

Uvodno nas je predavateljica v izčrpnem pregledu seznanila z razvojem slovenske umetnosti v 20. stoletju. V tej dobi je slovensko slikarstvo doseglo kvaliteto enakovredno evropsko likovno govorico. Od te dobe je šlo naše slikarsko izražanje s tokom časa, dajalo pa je tudi pomembne lastne pobude.

V besedi in z izbranimi barvnimi diapozitivi nas je prof. Misja seznanila z impresionisti, katerega glavni predstavniki so bili Grohar, Jakopič, Jama in Stern. Ti slovenski slikarji „vtisa“ iz domačega življenja ne sledijo francoskim ter zavzemajo na karti evropskega impresionizma posebno mesto. Že Jakopič pa je nakazal v nekaterih slikah (Slepec) barvni ekspresionizem, ki se je dokončno razvil v ustvarjanju Tratnika, bratov Kraljev, deloma pri Jakcu in Pilonu. Prikazan je bil odmev praške šole v delih Maleša in nato zagrebške akademije v slikanju Pavlovca. Posebno barvno občutje razvije Gojmir A. Kos. Bistven prevrat prinese iz Prage Stane Kregar, najprej z nadstvarnostjo ali — kakor to smer imenujejo umetnostni zgodovinarji — surrealizmom. Kregar je nadaljeval pot v abstraktnem, to je od predmeta ločenem slikanju. Posnetki likovnih del F. Miheliča, G. Stupice in M. Preglja so prikazali pogumne nove pobude v smer abstraktnosti, ki so jih ti umetniki vnesli v slovensko slikarstvo s svojimi deli ali kot pedagogji.

Iz vsebine in podajanja je bilo čutiti, da nas vodi od svojega dela in poznanja stvarine skozi in skozi prevzeta strokovnjakinja. Za nelahko vsebino presenetljivo razumljiv in tekoč način predavanja je pri poslušalcih našel izreden sprejem. Razveseljen je bil obisk mladih iz naših dijaških vrst.

Predavateljici, ki nam je tako uspešno posredovala tesnejši stik s kulturno-umetniškim ustvarjanjem narodnega središča, velja vse priznanje in topla zahvala obiskovalcev in prireditelja.

TONE SVETINA

287

UKANA

TRETTJA KNJIGA

Večerja je bila praznična. Šef zdravnik nam je voščil blagoslovljen božič. Jaz, doktor Werner, Baumann in Wolf — njegovo ime me spominja na mojega prijatelja, ki se ima najbrž bolje kot jaz — smo sobo lepo opremili. Na stene smo pritrili smrekove vejice s prižganimi svečami. Tudi venec iz storžev je zagorel v luči. Vladalo je resno praznično razpoloženje. Nekaj vojakov se je zbralo in prepevali smo božične pesmi. Lepo je zavnela „Sveta noč, blažena noč“ in vsi smo bili žalostni. V mislih smo bili v domovini, pri svojih najdražjih. Ko smo zapeli pesem „Domovina, tvoje zvezde“, so se nekaterim orosile oči...

Za strežno osebo sem pripravil majhna darila. Za sestro Wally žepni robec, za načnega strežnika igro „skal“ in za dnevnega strežnika nekaj dobrih rezil za britje. Nekaj moraš darovati, sicer ni pravi božič. Od doktorja Wernera sem dobil žepni koledar s pesmico...

Na prvi božični praznik sem bil po dolgem času pri evangelijski službi božji. V nesreči se človek spet zateka k bogu, čeprav misli, da je že davno pozabil nanj. Bog zapoveduje človeku odpustanje, toda grozi mu s kaznijo. Čutim, da me obred umirja in me spominja na davno otroštvo. Evangelijski župnik nam je zelo lepo govoril. Ob sklepu službe božje smo zapeli pesem. „Vzemi moje roke in vodi me“, to je bila moja birmanska pesem. Nisem se mogel zadržati in solze so mi privrele na oči...

Popoldne je prišel katoliški župnik in nam po nalogu iz Vatikana prinesel darila — vsakemu zavojček cigaret in nekaj knjig. Bili smo veseli in zares hvaležni. Težko je preživeti božične praznike v tujini in v ujetništvu...

... Žalosten sem se vrnil v novo taborišče. Majhna soba, v kateri začasno stanujem, je razkopana. Včeraj sem dobil mizo. Moram še urediti kuhinjo, postaviti peč in osnažiti prostor.

Sprejeli me niso lepo. Gospod von Luhr mi je očital nelepe stvari. Pravijo, da sem kriv, da smo generali SS v posebnem taborišču. Zdaj se žremo med seboj, krivimo drug drugega... Kaj vse počenajajo, da bi se rešili iz blata, in kaj vse izjavljajo! Nekateri, da so bili prisiljeni, drugi, da niso bili v vojski SS... Na vse nas moreče vpliva proces v Nürnbergu. Ko bo končan, bomo šele videli, kaj se bo zgodilo z nami. Tu je mrzlo in neprijazno. Verjetno tudi v domovini ni nič boljše, in prišlo bo še mnogo težkih in neprijaznih dni...

... Včeraj so se priselili k nam v hišo še trije generali. Pri srečanju z menoj so se jim potegnili obrazi. In kaj naj bi bil vzrok? Kdo naj koga prvi pozdravi? Včasih eno srce in ena duša, danes pa se komaj poznamo med seboj... Spet sem dobil karto, „Pripadnik poražene vojske“... Poraz doživljamo čedalje težje...

... Angleški polkovnik nam je obljubil, da bomo odslej dobivali sporočila od doma. Skoraj obupal sem, dovolj dolgo sem čakal, pisal pismo za pismom, vse zaman...

... Danes sem čepel ves dan v sobi in sekal drva. Vsak dan jih sekam, uro ali dve, za krepitev mišic in tudi zato, da si krajšam čas. Dodelili so mi novega ordonanca, dobrodušnega dečka iz Šlezije, ki pravi, da bo postal inženir...

... Preselil sem se v svojo novo sobo, čeprav je še vlažna od beleža. Dal sem si napraviti kamin in predenj sem postavil peč, narejeno iz posode za kekse. Kurimo z drevesnimi panji, ki jih moramo sami izkopati, razžagati in razsekati. V enem oknu sem si napravil predal, kamor spravim perilo, jedila, pribor za pisanje in umivanje. Iz starih angleških in nemških šotorskih kril sem si napravil omaro za obleko. Iz njih sem napravil tudi zastore za okna in preginjalo za mizo in posteljo. Tu je obupna vlaga. Koža na prstih mi je razpokala, kar mi povzroča neznosne bolečine...

... Vreme se je popravilo. Odprl se je razgled na Jadransko morje. Zelo daleč od obale vidim ribiče v njihovih zibajočih se čolnih... Kako rad bi šel z njimi, lovil ribe in jih pekeli...

... V času, ko sem bil v lazaretu, so me okradli. Zmanjkalo mi je par čevljev, nekaj fotografij, pipa za tobak, dve odeji, preobleka za blazino, pisalni papir, zvezek z beležkami, pločevinasta škaltla s povečevalnim steklom in še nekaj stvari, ki jih nisem pogrešil. Kako neumen sem bil, da nisem vzel vseh teh stvari s seboj...

... Preživeli smo grozno noč. Z vzhoda je privihral orkan, kot ga še nisem doživel. Tulilo in piskalo je okoli hiše... Mislili smo, da nam bo odneslo strehe. Podrlo je dimnik in vihar je mrzlo zavel v sobo. V daljavi je bučalo razpenjeno morje. Ko se je neurje poglelo, nas je zamelel sneg... Mislim na uboge ljudi, ki morajo biti v šotorih, mi pa se imamo še kar dobro... Morje še vedno divja... Bele pene valov so kot konjske grive, ki neutrudno pljuskaajo ob obalo. Vsi ribiči so se umaknili v kanal, doma živajo svoje mreže. Samo stražarja vidim med žicami...

... Življenje poteka enolično, ujetniško. Mislimo in govorimo samo o domovini. Beremo časopise... Dogodki, ki jih opisujejo sodišča v Nürnbergu, so več kakor groz-

Lepa kulturna prireditev v Škofičah

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah je preteklo soboto vabilo na kulturno prireditev v gostilni pri Schützu. To je po daljšem času bila spet odlična prireditev, kot jo znajo pripraviti prosvetaši v Škofičah. Tokrat je prireditev v Škofičah imela še večjo veljavo, saj se je odvijala takorekoč v lastni slovenski hiši — gostišče pri Schützu je namreč postalo last škofiške zadruge, kar bo za

tamošnje prosvetaše odslej gotovo bolj ugodna možnost za razvijanje prosvetne dejavnosti.

Kljub slabemu vremenu je dvorana pri Schützu bila dolgo pred pričetkom sporeda nabito polna in obiskovalci so nestrpnost pričakovali začetek prireditve. Tu je treba še naglasiti, da je med občinstvom bilo tudi mnogo turistov, ki svoje letne dopuste preživljajo v Škofičah in okolici. Zato je predsednik SPD „Edinost“ Herman Jäger številno občinstvo pozdravil v obeh deželnih jezikih. Spored sobotne prireditve v Škofičah je bil zelo pester, saj so v le-tem sodelovali domači prosvetaši, prosvetaši iz sosednih Hodiš in iz Črne na Koroškem. Pod vodstvom Valentina Pavliča so se najprej predstavili pevci pevskega zbora „Edinost“, ki so poleg slovenskih zapeli tudi nemško pesem in s tem izpričali, da spoštujejo tudi kulturo večinskega naroda v deželi. Posamezne točke je napovedoval Kori Pörsch, ki je nalogo opravil odlično in je s svojim zdravim humorjem občinstvo stalno spravljal v smeh. Kot že zapisano, je prireditev imela bogato kulturno vsebino, zlasti vokalni oktet iz Črne je s svojim nastopom pritegnil občinstvo, ki je pozorno poslušalo njihove izredno ubrano

zapele pesmi, ki so za slehernega poslušalca bile lep glasbeni užitek. Ko ravno pišemo o gostih, naj tu še naglasimo instrumentalni ansambel KVIK iz Črne, ki je sodeloval tudi v kulturnem sporedu in po prireditvi skrbel za veselo razpoloženje in ples. Njihov prispevek je brez dvoma bil doživetje za občinstvo, ker so igrali odlične melodije, od narodne do moderne zabavne glasbe. Oba ansambla je škofiškimi prosvetašem posredovala Slovenska prosvetna zveza, ki sodeluje tudi s kulturnimi organizacijami v občini Ravne na Koroškem. Goste iz Črne je spremljal kulturni delavec Maks Buhner, eden glavnih akterjev kulturnega življenja Koroške onkraj meje.

Najbolj razveseljiva točka sobotne prireditve v Škofičah pa so brez dvoma bili mladi tamburaši iz Hodiš. Pripeljala jih je učiteljica gospa Sabotnik in z njimi koražno nastopila. Skoraj ne bi verjeli, da so se v tako kratkem času naučili tako odlično tamburati, čestitamo. Nastop mladih tamburašev pa je tudi lep primer, da se z mladino da nekaj ustvariti. Prepričani smo, da bo učiteljica Sabotnik svoje delo nadaljevala in da bo s svojimi varovanci še nastopila.

Škofiškimi prosvetašem za njihov trud in odlično pripravljeno prireditev iskreno čestitamo in upamo, da bodo kmalu spet vabili na naslednjo prireditev.

GALERIJA

akademskega kiparja prof. Franceta Goršeta, Sveče 42, je odprta vsako soboto in nedeljo od 10. do 12. ure in popoldne od 15. do 17. ure. Druge dneve po predhodnem dogovoru.

ČESTITAMO

Na dunajski visoki ekonomski šoli je dosegel naslov magistra ekonomije Joži Amrusch iz Svalen v Rožu.

Mlademu magistru iskreno čestitamo in želimo veliko nadaljnjih uspehov!

Zveza združenj borcev iz Jurovskega dola obiskala Koroško

Zveza združenj borcev iz Jurovskega dola severovzhodno od Maribora je pred nedavnim obiskala Koroško. Izletnike je vodil predsednik ZZB tovariš Franc Lešnik, ki se je pismeno povezal z Zvezo koroških partizanov, da jih le-ta seznani z zanimivostmi iz narodnoosvobodilnega protifašističnega boja med drugo svetovno vojno, ko so se tudi fantje iz Jurovskega dola borili in padali na Koroškem.

Izletniki so si najprej ogledali mesto Celovec, karega je večina prvič videla. Med drugimi zanimivostmi je bil tudi ogled vojvodskega prestola na Gosposvetškem polju, obisk razglednega stolpa na Jedbovcu, kjer so videli najlepši del južne Koroške z Vrbskim in Hodiškim jezerom.

Glavni cilj izleta pa je bil obisk grobišča padlih partizanov v Borovljah. Tam počiva 48 partizanov, med njimi 42 nepoznanih. Med slednjimi je tudi Rudolf Toplak doma iz Jurovskega dola. Padel je v zaključnih bojih z iz Jugoslavije čez Ljubelj se umikajočimi SS edinicami (SS divizija Prinz Eugen), v katerih je bilo mnogo jugoslovanskih domačih izdajalcev iz vrst bele garde, četnikov in ustašev. Toplak Rudi, po poklicu kmet, je padel 12. maja 1945, star komaj 32 let. Zapustil je ženo s petimi otroci v starosti od dveh do 13 let. Najmlajši Ivan, se je rodil šele po očetovi

smrti. Med izletniki je bila tudi Toplakova žena Antonija in sin Karel, ki sta ob spomenik pokojnemu možu in očetu položila šopke rož iz Toplakovega rojstnega kraja Zgornje Partinje pri Jurovskem dolu. Tudi organizacija ZZB Jurovski dol je v spomin padlim borcem in partizana domačina položila venec. Predsednik zveze koroških partizanov Karl Prušnik-Gašper je po končani spominski svečanosti in enominutnem molku, obrazložil zgodovino koroškega protifašističnega boja in ugotovil, da so se zaključni boji druge svetovne vojne končali v Evropi na tem koščku zemlje okoli Borovlj. Več dni po brezpogojni kapitulaciji nacistične Nemčije, ko so molčali topovi že po vsej Evropi, so slednjič utihle puške tudi pri Borovljah. Ti zadnji boji so stali slovenske partizane še več kot sto žrtev, ki počivajo v Borovljah, Glinjah in na pokopališču v Podlublju. Mnogo padlih partizanov so podivjani SS-ovci takrat pometali v Dravo in jim nikoli ne bomo mogli postaviti nagrobnega spomenika.

Na povratku skozi Šmarjeto v Rožu in Apače, so se ustavili tudi v Šmihelu pri Pliberku v znani slovenski gostilni pri Šercerju.

Krajevni odbor Zveze združenj borcev Jurovski dol je izrazil željo, da bi se sodelovanje med obema borčevskima organizacijama poglobila in tem potom pozdravljala vse bivše koroške partizane.

AIR MAIL
PAR AVION

sandscene international

depe porovane 12.
Antalof, Horvath
altat *Podgajec*
Simogljaj *Ullrich*
Br. Juro *Thaler*
Lok. N. *Petuhon*
Korlenc *Antali*

77-FLINDERS STREET RAILWAY STATION,
MELBOURNE, VICTORIA

Slovenska prosvetna
zveza Celovec
Gassnerberg 10
Klagenfurt
AUSTRIA

John Sands Pty. Ltd. Printers Australia

Pred nedavnim se je mudil znani Slovenski oktet na pevski turneji po daljni Avstraliji, kjer je imel vrsto nastopov in obiskal tudi slovenske rojake, ki so tam naseljeni. Zaradi lepega uspeha in zanimanja pri tamošnjem prebivalstvu, bodo po vsej verjetnosti ponovno obiskali Avstralijo. S turneje so se, kakor ob raznih drugih priložnostih, spet spomnili koroških Slovencev in poslali pismene pozdrave Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, za kar se jim iskreno zahvaljujemo. Zgoraj vidite pozdravno razglednico s podpisi vseh članov Slovenskega okteta.

Borili se bomo za naše pravice

V Volkszeitung z dne 23. 6. 1975 je predsednik Koroške zveze brambovcev (Kärntner Abwehrkämpferbund) Siegfried Sames očital dr. Brandstallerjevi, da je naredila velik greh, ker je v svojem filmu „Tuji v domovini“ le povedala nekaj resnice o dejanskem stanju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Očital ji je, da je prezrla povedati o velikem premoženju, ki ga baje Slovenci na Koroškem posedujejo. Samesu torej ni po volji, da imajo tudi Slovenci lepe hiše in posestva in da se naši kmetje poslužujejo preusmeritvenih možnosti sedanjega časa. Celov. Bilčovsu se mu zdi, da ni prav, če kdo svojo hišo popravi. Ali je Sames res tako naiven, da ne ve, da je vse kar posedujemo plod marljivega dela in varčevanja, dosikrat tudi pritrgovanja raznih udobnosti. Tudi naša prosvetna dejavnost in zadruge so mu trn v peti. Zlasti slednje, o katerih je znano, da so bile nekatere ustanovljene mnogo let pred nemškimi, večina pa prav gotovo pred Samesovim rojstvom. Pri tem lahko mirne vesti povemo, da nam država ni nič dala, še manj pa Sames. Takšni in podobni očitki izvirajo iz tega, ker prenekaterim ni prav, da vse to še sploh obstoja. Najrajši videli, da bi koroški Slovenci životali kot pred sto in več leti. Kljub temu, da med Korošci nimamo Leitgeb, Funderjev, Jungferov,

raznih veleposestnikov, grofov itd., pa napihujejo naše „bogastvo“, kot da bi se lahko že merili z njimi. Na takšnih in podobnih nesmislih bazirajo po večini protislovenske argumentacije.

Tudi izselitev koroških Slovencev (300 družin) je po Samesovem mnenju bil izlet na letovišče, na povratku pa so bili še dobro nagajeni za to. Je pač bila vojna, kaj bi se razburjali. On vsega tega ni občutil, saj je bil kot ilegalen nacist med tistimi, ki so imeli besedo in veljavo pri bivšem nacističnem režimu, ki je pomandral Avstrijo in podjarmil skoro celo Evropo. Danes ima Sames spet besedo in očita svojim slovenskim sodelovalcem, da niso dovolj Avstrijci in „heimatreu“. Čeprav je Sames že leta 1938 izstopil iz cerkve, se v pismu dr. Brandstallerjevi vneto pritožuje, kaj se godi po naših cerkvah, ko baje ni nemških maš. Za Samesa vemo, da je bil svoj čas učitelj in kot tak bi še danes rad dajal pouk drugim, zlasti mlajšim. Ker pa je Brandstallerjeva mlajši kot on, bi ji pač rad privzgojil nekaj svoje „učenosti“. Vsekakor sta se Brandstallerjeva in profesor Gatterer prepričala, da koroški Slovenci ne uživamo vseh pravic, ki nam pripadajo. Zato je naša sveta dolžnost, da se borimo za nje, če je Samesu to prav ali ne.

J. O.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

ni... Konferenca Združenih narodov bo pač za poznejši čas odločilnega pomena... Naj bi delala bolje kot nekdanje Društvo narodov, DA BI BILA SEDANJA VOJNA RES ZADNJA... Mi bi morali dobiti novejšo ameriško in angleško čtivo... Radi bi se ukvarjali z novejšimi mislimi. Ali tega nismo več potrebni? sem si zastavil vprašanje... Toda, če se bomo nekoč vrnili v domovino, bi delali drugače, vseeno kaj... Vem, da se bomo radi lotili vsakega posla...

...General Kammerhofer mi je prinesel vest, da so bile Angležem postavljene zahteve, naj bi bil on izročen Jugoslovancu, jaz pa Čehom, ker sva osumljena kot vojna zločinca... Spreletava me srh. Ali bodo Angleži tej zahtevi po izročitvi ustregli? Vem, da tudi mene zahtevajo Jugoslovanci... Kaj mi preostane? Potrpel in čakati...

...Sneg je skopel in divji vetrovi so ponehali... Ribiči zopet odhajajo na lov in rad gledam njihove bele čolne z rdeče rumenimi jadrji... Kako si želim, da bi šel s temi od velra ogorelimi možmi na ribji lov! Toda kaj je Angležem mar za mojo željo! Lahko sem vesel, da jih gledam... Tako bo v prihodnjem življenju z mnogimi rečmi, ki si jih ne bom mogel privoščiti nikdar več, in moral se bom zadovoljiti samo z gledanjem. Večkrat bo hudo in morali bomo drug drugemu pomagati...

...V petek zvečer mi je prinesel moj ordonanc moje stare prenovljene copate kot darilo za rojstni dan. To je sijajen dečko! Zdi se mi, da mi je zvest in vdan. Po zajtrku mi je prinesel pet cigaret in mi čestital. Datum si je zapomnil, ko je moral nekoč z mojo legitimacijo na upravo. Prišlo je tudi nekaj drugih generalov z darili. Eden je prinesel jabolko, drugi dve cigareti, tretji pa dobro voljo. Svojim gostom sem postregel z dobro kavo in mlekom, ki sem ga dobil z angleškimi keksi vred od sestre Marije. S čudnimi čustvi stopam v petinštirideseto leto življenja...

...Nate mislim, draga žena... vse se zgodi drugače, kot si predstavljamo... spominjam se na nesrečo... ti bi morala roditi v februarju... zastrmim se v tvoj obraz in napada me hrepenenje in domotožje po tebi... lotijo se me misli nepotrebnosti... kakšne laži so morale priti vmes, da si se me odrekla!... Spominjam se pisma — bilo je nekoč in težko mi je pri srcu, in potem se ta misel umakne in spomnim se tvoje zadnje vesti: „ona ostane vseeno pri tebi“. Tako sem sedaj, ko razmišljam o tem, včasih nadvse srečen in spet do smrti žalosten. Po nekaj mesecih ujetništva bi že lahko mislil treznejše in mirneje. Toda ljubezen do tebe me vznemirja, postaja močnejša, vse močnejša... To ni čulnost, temveč globoka ljubezen... veliko zaupanje, ki me vleče prek vsega, kar je bilo, samo k tebi. Naj bi dal bog, da najina ločitev ne bi trajala več tako dolgo, kot že traja do sedaj. Nekaj se mora spremeniti. Kot o božiču bi rad sedaj samo zame in zate zapel — vzemi torej moje roke in vodi me do moje blažene smrti in večno. Rad bi bil s teboj, samo s teboj, tudi koraka ne bi napravil sam... Koder hodiš in kjer si, naj bom s teboj... Sem mar postal bolj veren? Toda, če mislim danes nate in nase, si pravim — vzemi torej naše roke in našo usodo in vodi nas... Vse moje hrepenenje in vse moje misli so vedno pri tebi. Tudi ti danes misliš name in mi čestitaš... Zahvaljujem se ti in obljubljam, da te bom zmeraj skušal osrečevati...

...Kdove kaj delajo najini otroci? Mnogo mislim nanje...

...Naj sklenem dan tako, da si midva sama darujeva drug drugemu nekaj ur... pri tebi sem in ti pri meni in tako naj v bodoče bo in naj ostane... V duhu te poljubljam in pogovarjam se s tvojo sliko...

...Vsi že dobivajo pisma, samo jaz ne. Ali naj verjamem, da se pošta izgubi? To tečno čakanje ure in ure,

tedne in mesece — kdo naj še to vzdrži?... Tako sem obupan kot še nikoli...

Zunaj je sonce, morje je ob obali rumeno, v daljavi zeleno in na robu obzorja sinje... pomlad oživlja rastlinje, v meni pa je mrak in brezup... „Zaupaj, ne obupuj, neumno srce,“ si govorim vsak dan in čakam...

...V zadnjih nočeh sem večkrat sanjal o svoji umrli materi in tudi ti se mi večkrat prikazuješ v sanjah. Če gledam tvojo sliko v rdečem okviru, mislim, da boš vsak trenutek stopila v sobo. Tolikokrat sem sredi noči slišal tvoj glas spodaj v veži, stekel dol, toda vedno je bila prevara... Kako si želim, da bi se sestrjala! Tudi za kratek čas... Dvoje bi te vprašal: Ali me še ljubiš? Ali še čakaš name? Ne morem in nočem misliti, da je vse to nekoč bila... lepa, doživetja resničnost... ali pa je bila prevara in sanje... Kako kruta je resnica!... Spominjam se vseh stvari, ki naju vežejo in držijo skupaj... Razžrlo me bo, ko nič ne izvem ne o tebi ne o usodi najinih otrok. Se dobro, da včasih žagam in sekam drva ali pa se ukvarjam z računi iz elektrotehnike, ker bi sicer ponorel... Vsak dan ste slabši! mi pravi moj sluga, in to je res... Postal sem bolj siv... To bi bilo za marsikatero ženo zanimivo... toda jaz sem posivel v svoji notranjosti... Srečni so ljudje, ki vsako stvar lahko prenesejo, jaz tega ne morem... Preveč se potapljam vase in mislim o vsem...

...Dan za dnem prihajajo pisma, vsi so veseli, zame pa ni ničesar... Vse pred menoj je tako sivo, vidim samo oblake in črno meglo in nikjer nobene svetlobe in nikjer nobenega sončnega žarka... Vprašujem se, če sem to zaslužil zaradi tebe. Da, takrat sem te poslal proč od sebe, ker sem mislil, da bi bilo tako bolje... Vem tudi, da bi bila ti šla z menoj kamorkoli... Odslovičev je bila trda, toda če premisliš, jo je bilo lažje prenesti, kot če bi

Prosvetaši SPD Borovlje imeli izlet v partizansko bolnico Franjo

Že v mesecu maju smo na odbojni seji sklenili, da bo naše društvo napravilo izlet v znamenito bolnico „Franjo“ na Notranjskem. V nedeljo 29. junija smo naš sklep uresničili. Čeprav smo najeli največji avtobus, ki sprejme 50 potnikov, je bil le-ta še vedno premajhen, tako da je veliko ljudi še moralo ostati doma, kar prepričljivo dokazuje, da je bilo zanimanje za ta izlet izredno veliko.

Pot nas je vodila skozi ljubljanski predor do Kranja, kjer nas je pred hotelom Creina že čakal tovariš Silvo Ovsenk, ki smo ga prosili, da bi nas spremljal na vožnji in nas opozoril na številne posebnosti in zanimivosti. Tovariš Ovsenka poznamo kot velikega prijatelja koroških Slovencev in izvrstnega poznavalca ozemlja, kjer se nahaja bolnica Franja, saj je tam blizu doma in tudi v

partizanih se je gibal na tem področju. O mestu Kranju nam je povedal, da ima zelo razvito industrijo in da z občinskim zaledjem šteje danes že okrog 60.000 prebivalcev. Iz Kranja smo zavili v Škofjo Loko. To je mesto, ki se gospodarsko sicer ne more meriti s Kranjem, vendar pa ga prekaša v kulturno-zgodovinskem pogledu. Iz Škofje Loke nas je pot vodila v Poljansko dolino, s katero je tesno povezana ime pisatelja dr. Ivana Tavčarja. Nanj spominja vas Visoko, ki jo je ovekovečil s svojo „Visoko kroniko“ in povest „Cvetje v jeseni“. Film s tem imenom predvaja po Koroškem SPZ. Tudi vsebina tega filma se odvija v glavnem v Poljanski dolini, zato smo bili presrečni, da smo se peljali skozi te kraje. Posebnost Poljanske doline so danes vsekakor najdišča uranove rude, ki obetajo velik gospodarski razmah. Pri Fužinah smo zapustili dolino in zavili proti Cerknem, kjer je bilo za časa zadnje vojne osvobodeno ozemlje in pomembno središče narodnoosvobodilnega gibanja. V Cerknem je imel sedež slavni IX. korpus. Tam je pokopanih nad 800 borcev, ki so za svoje trpinčeno ljudstvo darovali najdražje, kar so imeli — svoje življenje. V Cerknem in okolici je bilo več partizanskih ustanov, na katere spominjajo številne spominske plošče na hišah. Januarja 1944 so Nemci iznenadili postojanko in pobili 47 tečajnikov partijske šole. Sovražnik je Cerkno večkrat bombardiral in uničil mnogo poslopij. Cerkno krasi lep spomenik — kip kmečke matere, ki kot mati sinu daje partizanu zadnji hlebeček kruha, kar je simbolično prikazano, da je ljudstvo v teh krajih dajalo borem vse, kar je imelo. Največja zanimivost cerknljanskega ozemlja pa je vsekakor partizanska bolnica Franja, ki je skrita v tesnih potokih nad zaselkom Log. Dostopna je le po strugi, ki jo obdajajo navpične stene. Zavarovana je bila z bunkerji in minkimi polji. Nemci so zaman poskušali priti vanjo. Lesene hišice so postavljene ob skalnih stenah in nad potokom. V

strijah so bile konference rekordno obiskane. Dolga vožnja po že omenjenih deželah je bila zaključena z obiskom obeh italijanskih mest Trsta in Vidma — Udine. Na obeh tiskovnih konferencah, ki sta bili zelo dobro obiskani, je prav posebno prišel do izraza pogovor o tradicionalnem avstrijsko-italijanskem dnevu lesne trgovine na celovškem sejmu, katerega namen je tozadevno ustvariti ugodne pogoje za koristen razvoj obeh sosednih držav.

bolnišnici je bilo prostora za 100 ranjencev. Imela je svoj agregat, operacijsko sobo, rentgen in vse tisto, kar je nujno potrebno za izvedbo tudi težkih operacij. Predno so ranjenci prišli v bolnico, so jim zavazali oči, tudi ko so se vračali, so bili prav tako podvrženi temu postopku. Upravnica bolnice je bila zdravnica dr. Franja Bojc-Bidovec, po kateri ima bolnišnica tudi svoje ime. Z velikim zanimanjem in občudovanjem smo si ogledali ta kulturnozgodovinski spomenik, ki danes slovi daleč po svetu. Po ogledu te zanimivosti, ki nam bo ostala v trajnem spominu, smo se odpeljali proti Idriji, to je mesto, ki živi skoro izključno od rudnika, v katerem kopljejo živosrebrno rudo. Tam smo se tudi pošteno okrepčali in nadaljevali pot preko Logatca, Ljubljane v Kranj, kjer smo se poslovili od našega vodiča tov. Ovsenka, ki nam je na izredno zanimiv in prijeten način z razlagami obogatil naše obzornje in nam tako naš izlet naredil še bolj pester in privlačen. Tovarišu Ovsenku naj velja najprisrčnejša hvala za vso pomoč, ki jo zelo cenimo. Zahvala pa naj velja tudi naši mladini, ki je ob petju in glasbi skrbela za prijetno razpoloženje v omnibusu. Domov grede iz Kranja smo se še ustavili pri Malleju v Brodeh, kjer je bila naša zadnja postaja. Tudi našemu vozaču moramo izreči zahvalo, saj se je zelo potrudil, da nas je na ozkih ovinkih med Poljansko dolino in Cerknem brez večjih težav zdrave in srečne pripeljal domov.

Andrej Wieser

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

razpisuje v sodelovanju z osnovno šolo v Vuzenici ob Dravi

LIKOVNO KOLONIJO

v dneh od 17. do 23. avgusta 1975 v Vuzenici ob Dravi. Ker je število mest omejeno, prosimo, da prijavitelji res samo otroke, ki jim je slikanje v veselje in so na tem področju v šoli odlični. Prijave je treba poslati najkasneje do 31. julija 1975 Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10, kjer dobite tudi vse tozadevne informacije.

Pevski zbor „Podjuna“ sodeloval na VI. Pevskem taboru v Šentvidu pri Stični

V Šentvidu pri Stični se je letos odvijal VI. pevski tabor, ki je v teh šestih letih prerasel v največjo pevsko manifestacijo slovenskega naroda. Šentvid pri Stični je bil preteklo soboto in nedeljo prizorišče tega že tradicionalnega pevskega tabora. Že v soboto so se pričeli zbirati pevski zbori z vseh predelov slovenskega kulturnega prostora, ne glede na državne meje. V nedeljo, ko je bila zaključna manifestacija, je v Šentvidu pri Stični bilo zbranih 190 pevskih zborov s skupno nad 2500 pevki in pevci. Vsak zbor je v nedeljo nastopil s tremi pesmimi in to v osnovni šoli ter v kulturnem domu. Prav tako je že v soboto bil koncert v osnovni šoli, kjer so nastopali zamejski ter okoliški pevski zbori. Nedeljsko prireditev je snemala tudi RTV Ljubljana in bo spored oddajala v letošnji jeseni.

Koroško je tokrat zastopal mešani pevski zbor „Podjuna“ pod vodstvom Ota Wutteja. Čeprav je nastopal na maratonskem koncertu, je pri publiku bil izredno navdušeno sprejet, kar je lep dokaz velike priljubljenosti koroške narodne pesmi in tudi dokaz simpatij za Slovence tistran Karavank. Po koncertu so sodelujočim pevcem pripravili partizansko kosilo, zatem pa so se formirali v povorko vseh udeležencev zborov, ki so se številni množici predstavili. Povorka je prekinila hudo neurje, ki je preprečilo tudi zaključno manifestacijo, na kateri naj bi zbori nastopili v združeni sestavi, kar je vsakoletni višek tega pevskega tabora. Tako je odpadel tudi ostali del zaključne manifestacije, namreč govor pokrovitelja letošnjega pevskega tabora, vodilnega politika SFRJ tovariša Edvarda Kardelja.

Prihodnje leto bo v Šentvidu pri Stični VII. pevski tabor na katerem bodo naši pevci s Koroške golovo spet sodelovali.

Pečnica - Bače

V pičlem tednu smo imeli na Pečnici kar dva žalostna in tragična pogreba, ki sta pretresla okolico Baškega jezera in zgornjega Roža.

Na posledicah prometne nesreče je v beljaški bolnišnici umrl komaj 40-letni Pepi Tischler iz Novega Brda ob Baškem jezeru. Bil je zaposlen kot zidar pri zidarskem podjetju Schnabl v Činovičah. Zapustil je ženo, štiri neoskrbljene otroke in težko prizadete starše.

Prav tako smo spremili k zadnjemu počitku Karla Fuggerja, namščena KELAG-a v Beljaku. V starosti 45 let je nepričakovano umrl na srčnem infarktu. Tudi on zapuša štiri šoloobvezne otroke. Rajni se je rodil pri Franconu na Hodnini pri Področici. Oba prera- no umrla je pokopal domači župnik profesor Peter Sticker.

Pred nedavnim smo imeli v Bačah vesel dogodek. Poročila sta se Folti Kargl, p.d. Jerut iz Bač in Marija Ožgan iz ugledne Folličeve družine v Dvorcu pri Malošah. Na poročni slavnosti je pel domači pevski zbor SPD „Jepa-Baško jezero“. Novoporočencema želimo mnogo sreče in zadovoljstva v novem stanu.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 13. julija 1975, s pričetkom ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Sodelujejo: moški pevski zbor SPD „Trta“ v Žitari vasi, mešani in moški pevski zbor ter folklorna skupina SPD „Zarja“ v Železni Kapli.

Ljubitelji lepe pesmi in plesa prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabi na

KOROŠKI VEČER

ki bo v petek 11. julija 1975 ob 20. uri pri Tednu-Picej na Zamanjah.

Sodelujejo: moški pevski zbor „Vinko Poljanec“ in trio „Korotan“ s pevci oba pod vodstvom Hanzija Kežarja

Prisrčno vabljeni!

Odbor

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

ostala pri meni... To sem napravil zato, da bi te ohranil zase...

...Berem knjigo Ludwiga Uhlanda „Vera v pomlad“ in mislim z njim... Nežni vetrovi so se zbudili in zdaj pihljajo dan in noč. Ubogo srce, nikar se ne boj, sedaj se bo vse spremenilo... Svet je vsak dan lepši in cvetja je vedno več... Najgloblja dolina cvete... Ubogo srce, pozabi zdaj na bridkost, vse se bo spremenilo... to mi je zdaj v tolažbo v žalostnih urah...

...Dobil sem pismo od tebe! Srce mi je burno bilo! Tudi ti si dobila mojo pošto, kakšna sreča! Niti misliti ne morem več... Zahvaljujem se bogu in tebi, in te moram prositi odpustitja za nelepe besede, ki sem jih večkrat napisal... Tudi za dvom mi oprosti, sedaj je vse dobro... od veselja sem poljubljaj tvoj sliki in skakal kot otrok... Moja ljuba, ne veš, kako mi je sedaj! Ti živiš in otroci živijo! Z eno besedo — jaz sem najsrečnejši človek, ker sem dobil tvoje pismo! Tako sem vznemirjen, da niti ne morem zbrati vseh svojih misli... Pošiljam ti tisoč pozdravov in poljubov...

...Minila je noč, vstalo je prelestno sonce... Na morju so ribiške barke... Vrabec na zidu nasproti mojega okna čivka in se veseli... Razbijanje iz malih čolnar prihaja v mojo sobo... Gledam skozi okno, kmetica z bližnje kmetije odhaja na polje, z njo gre prašič, ki se obnaša kot pes, povsod spremlja kmeta, ženo ali sina... Ali bo kmet to žival zaklal? JAZ JE NE BI MOGEL... Na živali se vidi, kako je dobrodušna... njene oči tako zvesto gledajo v človeka, kot bi hotela reči: „Saj mi ne boste nič storili!“...

...Draga moja, sedaj je postalo na mah vse drugače. V notranjosti sem postal popolnoma drug človek. Saj sam sebe nič več ne poznam. Počutim se svobodnega.

Tvoje pismo me je ozdravilo, zato se ti zahvaljujem iz vsega srca...

...Morje postaja razburkano, ob obali je umazano rumene barve, šele v neskončni daljavi se svetlika večna sinjina... Rečica, ki se izliva v zaliv, se v tem valovanju kar izgubi... To valovanje me dela melanholičnega in domotožje postaja vse večje... morje ima v sebi nekaj privlačnega, strahotno je v globinah in lepo, ko se lesketa njegova površina... Jadra ribiških čolnov so kot peruti velikih ptic, izginjajo v daljavi, vse manjša so, takšna kot moje misli... Sedim na obali in berem tvoje pismo... bilo je nekoč... in veselim se snidenja s tabo...

8

Generalov korak na morišče je bil težak. Skušal je zravnat hrbtenico, da bi pokazal, da je še vedno ponosen in da ga ni strah. V notranjosti pa ga je pekla tesnoba, da je bil ves njegov ponos samo še lupina. Njegovo življenje se je izteklo. Pred njim je samo še niz trenutkov, bolečih kot sunki z bajonetom... in potem še nihaj, ko bo utonil v temo izhodišča...

General je prestal sodno obravnavo in sodbo v nekem posebnem duševnem razpoloženju. Vdal se je logiki sile zmagovalcev, ki so jo predstavljali sodniki. Moral jim je priznati, da imajo prav, čeprav bi jim bil lahko oporekal z logiko osvajalcev. Pa ni imel več moči. Saj so zastopali pravice majhnega naroda, ki so mu Nemci namenili iztrebljenje. In on je bil roka, ki naj bi jih bila uničila. Sicer se je zagovarjal, da je bil le kolo mehanizma in da je izvrševal le ukaze. Bil je vojak, ki se je moral podrežati. Tako je skušal opravičiti pred svetom svojo čast, zakaj krivde, ki jo je sam v sebi priznal, ni mogel več izbrisati. Sprejel je odgovornost na svoja pleča. Moralno in pravno.

Saj drugega ni mogel pričakovati, ko da ga ljudstvo te dežele obsodi na smrt.

Morda bo prav zato, ker povzročitelji vojne, poraženci, s svojimi življenji plačujejo smrt milijonov, ta vojna zadnja. Naj njihova smrt razkrije zmoto osvajalcev. Kaj vse se je že dogajalo s poraženimi napadalci ali tistimi, ki so se upirali! Okovane v verige so gonili po ulicah mest, trohneli so v ječah, rezali so jim jezike in ude, ali pa so jim iztaknili oči in oslepele puščali, da se jih je usmili smrt. Morda že mineva čas, ki je proglasil okrutnost za vrlino. Sedaj so jih pred vsem svetom proglasili za vojne zločince, ker niso spoštovali pravil, ki naj bi bila tudi v vojnem času le še človeški. Sodni proces je dojemal kot vročinski sanjah in blodnji. Zdaj, ko je v njem umrl osvajalec, človek krvi in nasilja, ni ne sebi ne njim verjel, da so se na njegova povelja dogajala taka grozodejstva, da ne bi mogel zaspati, če bi o njih razmišljal.

Bilo mu je pod častjo sedeti na isti zatožni klopi z družino, ki jo je preziral iz dna duše, čeprav jo je bil pošteno izkoristil za cilje velikega rajha. Rupnik se mu je zdel bolj kot kdajkoli prezira vreden. Na zatožni klopi je sedel kot pretepen pes. Priznal je vse in še več, kot so hoteli od njega zvedeti. Niti mrvice ponosa ni pokazal — in to naj bi bil fuhrer slovenskega naroda, kot si je ves čas želel! Še škornje bi lizal sodnikom, in če bi ga pustili živeti, bi bil njihov najponižnejši hlapec, kot je bil Nemcem in drugim...

Prav tako je gledal na policijskega šefa, doktorja Hacina: ta omejeni jezuit je bil prepričan, da bo nje, Nemce, preslepil in pravočasno prestopil na anglosaško ladjo; pa se je zmotil, mimogrede je zdrsnil v vodo brez bregov...

Z nič manjšim zaničevanjem ni mislil na svojega večnega tekmeca za oblast, gaulajterja doktorja Rainerja.

Pozabljeni poštni nabiralnik

Hopla! Hopla! Danes je imeniten dan. Pa še kakšen! Mar ne slišite poštno godbe? Vam bobnarjevi udarci zares ne odzvanjajo po ušesih? Da, da, prav vidite in tudi slišite ne napak. Vsi ti ljudje: godbeniki, z brkatim kapelnikom na čelu, pa množica mladih radovednežev, pa rumeni poštni avto zadaj, vse to samo zaradi tega, ker danes pobirajo poštno nabiralnike. Pa ne zato, da jih bodo zavržli kot staro železo, ne resnično ne. Zato jih pobirajo, da jih bodo na novo prebarvali. To pa se ne zgodi vsak dan. Še celo vsako leto ne. Na dvajset let. Najmanj na dvajset let.

Toda, pogledajte, kaj je to? Tega nabiralnika ob vratih nebotičnika pa splah niso zapazili. Ste opazili, kako se je dobremu, staremu nabiralniku povsili nos. Seveda, njegovi vrtniki se bodo šopirili v novi prevleki, on, on, ki že skoraj najdlje opravlja to zahtevno in naporno službo, pa naj ostane kar tak. Star in rjav. Kot da je za stare nabiralnike vse dobro.

Na njegovega soseda, ki žele nekaj let shranjuje pisma, pa niso pozabili. To se bo gízdalín spel nesramno obnašal.

Komaj se je bučna povorka oddaljila, že se je pri zapostavljenem nabiralniku zbrala množica ljudi, ki so kar v vrsti čakali, da bi oddali pošto. Nabiralnik pa je skrbno zaprl zgornjo odprtino in tako se ni nikomur posrečilo oddati pisma. Sicer je res, da je od nekih pobalínov dobil par zausnic, mislili so namreč, da bodo odprtino lahko nasilno odprli, vendar ni popustil.

Nekaj najbolj razsrjenih ljudi je na vrat na nos pohitelo na pošto upravo ter se priložilo nad nesolidnim poslovanjem.

„Kaj takega,“ je hitel plešast možak, „da se nabiralnik kar sam zapre! Saj to je nedopustno! Zahtevam, da to neprijetnost takoj odpravite!“

„Ta reč je za cirkus, ne pa za poštene ljudi!“ je razburjeno zagostolela ženica z velikanskimi naočniki na nosu. „Kot da bi ne plačevali znamk!“ je še dodala.

Po teh ostrih besedah poštni ravnatelj ni več zdržal na svojem stolu. Naglo je vstal in s svojimi uslužbenci pohitel po mestnih ulicah.

Uslužbenci, čeprav dobri in pošteni, pa le niso mogli mimo prikupnega sladoleđarčka, ki je na vse grlo vpil: „Sladoleđ, sladoleđ! Čokoladnega lahko dobite, če se vrste ne bojíte. Sladoleđ!“

Ko se je ravnatelj po nekaj korakih ves zasopel obrnil, seveda ni opazil za seboj nobenega svojih uslužbencev. Ni mu preostalo drugega, kot da se je rad ali nerad vrnil do prvega vogala. No, tam je res zagledal svoje ljudi, ki so se gnelli okoli sladoleđarjevega vozička. In poštni ravnatelj se tokrat ni jezil, pač pa se je tudi sam postavil v vrsto. Kupil ni le enega, pač pa kar dva tulca čokoladnega sladoleđega. Nato so poštni uslužbenci z ravnateljem na čelu in tulci v rokah krenili dalje. Ljudje so se začudeno ozirali v ta sprevod in zmajevali z glavami.

Končno so prikorakali do pozabljenega

Dva petelina

Na dvorišču sta se ravsala dva petelina. Eden je bil močnejši in je premagal drugega.

Vse kokoši so hvalile močnejšega petelina. Petelin je skočil na kup gnoja in na ves glas zakričal:

„Poglejte me — jaz sem premagal petelina. Jaz sem najmočnejši petelin.“

Njegovo kričanje je zaslišal tudi orel. Mahoma je priletel nad gnoj, pograbil petelina in ga odnesel v svoje gnezdo.

Jeseni leta 1941 je bil nemški okupator na višku svoje domnevno nepremagljive vojaške moči. Kot mnoga druga mesta, je tudi srbsko mesto Kraljevo obdal z močnimi žičnimi ovirami ter številnimi bunkerji, iz katerih so grozeče štrlele težke strojnice do zob oboroženih sovražnikovih vojakov. V Kraljevu je bila namreč tovarna vagonov in letal, tega pa so Nemci med vojno hudo potrebovali.

V Kraljevu je delovalo tudi prostovoljno gasilsko društvo, katerega člani so bili tovarniški delavci. Kot skoraj vsako takšno društvo so imeli tudi ti svojo godbo na pihala.

Partizani, ki jih je bilo po okoliških hribih vedno več, so vse to dobro vedeli. Zato so gasilec po kurirju poslali sporočilo, da

jih partizanski odred, ki izbira hrabre ljudi, kot borce in godbenike že težko pričakuje. Zato naj takoj prenehajo delati za Nemce in se jim čimprej pridružijo.

Gasilci, vsi zavedni domoljubi, so bili koj za to. Toda kako priti iz nenehno nadzorovanega in močno zastraženega mesta? Vedeli so, da s silo ne bo šlo. V primerjavi s številno nemško soldatesko jih je bilo premalo. Orožja tudi niso imeli drugega kot nekaj pušk. To pa je bilo v primerjavi z nemškimi težkimi strojnimi toliko kot nič. Zato so se domislili enkratne

zvijače...

Kmalu ko so prejeli poročilo partizanskega kurirja, so se na dan šestindvajsetega septembra, lepo oblečeni v paradne gasilske

uniforme, zbrali pred gasilskim domom. Potem so vzeli vsak svoje glasbilo, zaigrali poskočno koračnico pa hajdi naravnost proti mostu nad Ibróm, kjer je bil med dvema velikima betonskima bunkerjema močno zastražen izhod iz mesta. Dejali so si: „Kar bo pa bo!“

Ko je gasilska godba strumno prikorakala do Nemcev, je uda-

Večer

„Halo, dedek! Slišiš, dedek? Daj, povej nam, spregovori! Kar obljubiš, tudi stori!“

Praske dedek se po bradi in začne kot ponavadi: o baronih, o kanonih, rokomavah in zmikavtih, o žandarjih, gospodarjih, o kraljici, rajski ptici in o zvezdi repatici...

Pa otroci? Tihi, zbrani, vsi postajajo zaspáni.

Milančku se strašno zdeha, dedka vpraša, ko preneha: „Kaj pa, dedek, kaj raketa, ki okoli Zemlje leta?“

Zdaj čebljanje se razvname, vse zajame tja do mame; in debata se razvije, vse povpreke se meni, vpije, da še pticek večno ujeti, je začeljen gostoleti.

„Tibo, tiše!“ reče mati, „dedku zdaj se hoče spati!“ Neverjetno, neverjetno! Dedka tole ne zanima, vleče dreto, z glavo kima, sanja sen o rajski ptici in o zvezdi repatici...

rila tak tuš, da je šlo skozi ušesa. Nemške stražarje je bučna koračnica popolnoma zmedla. Bili so trdno prepričani, da igra godba njim v čast. Hitro so pritekli iz bunkerjev, veselo mahali s čeladami in ne da bi sploh kaj pomislili, uslužno odstranili s ceste dvojno žično oviro. Godba pa je glasno igrajoč odkorakala naravnost — v svobodo.

Ko so Nemci prevaro odkrili, je bilo seveda že zdavnaj prepozno. Njihovo vojaško letalo je ure in ure zaman krožilo nad širno pokrajino. O premetenih gasilcih ni bilo ne duha ne sluha. Pilot je svojemu pobesnelemu štabu lahko poročal le to, da so se preklemani lumpje očitno pogreznili v zemljo. Godba pa je še isti večer pod drevesi igrala hrabrim partizanskim borcem, ki so gasilec seveda navdušeno sprejeli.

Z godbo v partizane

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

Imel ga je za bedastega okorelega pravnika. Tudi v drugačnih okoliščinah bi uničila drug drugega. Ti ljudje, s katerimi je sedel skupaj na zatožni klopi, so ga sovražili in bi ga bili že spravili s poti, če bi bili le mogli... Zdaj jih veže krivda skupnih dejanj... orodje naj bo uničeno z gospodari vred.

Ko so ga obsodili na smrt kot vojnega zločinca, ga je imelo, da bi jim vrgel v obraz vprašanje, na katero ne bi dobil odgovora: S kakšnimi odlikovanji bodo odlikovani tisti, ki so vrgli atomsko bombo na Hirošimo in Nagasaki in brez potrebe sežgali može, žene z otroki, travo in drevje? Ali pa tisti, ki so dali nalog za bombardiranje Dresdena... in ga v eni sami noči spremenili s klasičnimi letalskimi bombami v kamenje in prah... Pa tisti, ki so rušili nemška mesta in ubijali civilno prebivalstvo ter pustili industrijo in prometne žile nedotaknjene, računajoč, da bodo po zmagi služile njim... Narod, ki je vozil tristo let črne sužnje iz Afrike v Ameriko, ima pač svojo logiko in moralo. Končno ne bi bilo vredno, da bi jim ugovarjal, ker bi mu vedno lahko zabrusili: „Vi ste začeli totalno vojno! Proglasili ste edino pravico sile, ki ne izbira sredstev. Napolnili ste rajh z nekaj milijoni belih sužnjev, nekaj milijonov ljudi pa ste sežgali v krematorijih. Vrnili ste se v predbarbarstvo in skušali ste zasukati kolo zgodovine nazaj. Ljudi ste spremenili v številke.“ Ne, ne more jim oporekati. In kaj bi se zgodilo, če bi bili Nemci odkrili atomsko bombo pred Američani? Ali je ne bi uporabili? Kdove kako bi tedaj on razmišljal v obrnjenem položaju? In vrgli bi jo gotovo na več mest, ne samo na eno ali dve. Uporabili bi jo na vseh petih kontinentih, kjerkoli bi prišlo do odpora... Menda je vsaki živi stvari, bodisi posamezniku ali narodu, dana neka količina energije, ki se slej ali prej izčrpa. Prej se izčrpa, če je v nasprotju z zakonom življenja, in kasneje, če se z njim ujema. Zdaj je približno razu-

mel, zakaj so Nemci propadli. Odkril je njihov izvor moči — gospodovanje sile nad pametjo. Človeška vest je razkrojila njihovo laž in njihov sistem z njegovimi tvorci vred, zato so se znašli na tleh. S to mislijo se je sprijaznil ob malce grenki tolažbi, da se zmagovalci niso dovolj okoristili s preizkušnjo in da se svetu ne obetajo velike radosti, temveč nova norost, katere zastavo bodo dvignili drugi...

V noči po obsodbi ni spal. Razmišljal je o smislu obstoja. Našel ga je v vsem drugem, le v svojem življenju ne. Šele v ujetništvu ga je zaslutil — pa kaj moremo, ko v življenju največkrat odkrijemo, kaj je prav, šele takrat, ko nam to ne more več koristiti...

Napravil je zadnji korak z obupnim naporom, da bi zravnal pod težo krivde upognjeno hrbtenico. Prosil je bil sodišče, da bi mu smrtno obsodbo z obojenjem spremeni v smrt z ustreliivjo, zakaj zanj, obaka, bi bilo bolj častno, ako bi ga podrla salva tistih, proti katerim se je boril štiri leta z orožjem v rokah, včasih tudi kot navaden pešak. Toda prošnjo so mu odbili. Misel, da mu bo spodnesel tla pod nogami navaden policist, mu je bila odvratna. Posebno zato, ker je bil general Rupnik, prezident in inšpektor slovenskega domobranstva, izdajalec svojega naroda, organizator bratomornega boja, obsojen na smrt z ustreliivjo. Čemu je treba izkazati zadnjo vojaško čast temu fosilu, ki je izdajal vse in vsakogar ob vsakem času, ki ni fronte niti povohal! Njemu, vojaku od nog do glave, pa so odrekli čast ustrelitve... Čudna je logika pojmovanja krivde. Ni in ni razumel, da bodo izkazali čast tistemu, ki jim je bil zabodel v najtežjem času nož v hrbet...

s tresočimi se koleno stopal skozi kordon straž proti strelišču. Z otožnimi, od neprespanih noči nabrekli očmi, je gledal sonce, ki se je razlivalo nad pokrajino. Razočaran je bil nad tistimi, ki jih je vodil, in nad tistimi, ki jih je izdal, pa nad tistimi, ki so bili voljni sprejeti njegove izdaje, in še nad samim seboj.

V neprespane noči njegovega zapora so se mešali prividi, da je komaj ločil, kaj je še res in kaj fantazija. Ostalo mu je eno samo zadoščanje: da se je temeljito maščeval klerikalnemu vodstvu, ki ga je nameravalo v primeru angleške invazije v Istri ubiti, in enodnevní vladi, ki je bila tako nespametna, da ga je zadnji dan pred polomom odstavila. O njih in njihovih zvezah je povedal Ozni vse, kar mu je uspelo izvedeti v štirih letih. Naj si zapomnijo ti klerikalni taktizerji, da jih je na koncu izigral on, ne oni njega!

Zapor je prestajal duševno iztrujen. Samo ležal je in tok njegovih misli se je vračal nazaj in osvetljeval njegova dejanja zdaj s teh, zdaj z drugih vidikov. Pravzaprav je živel dovolj. Šestindvajset let in vmes dve svetovni vojni — to je preveč za enega samega človeka, čigar strast je bila strategija in taktika. V to vedo se je bil tako zagrizel, da je nazadnje od nje poginil, on, ki je imel načrt za rešitev slovenskega naroda skovan za vsako priložnost posebej... Ta veda mu je prišla tako v kri, da se mu je zdelo vse njegovo življenje, gledano s konca nazaj, en sam taktični manevar. Oženil se je bil z Avstrijko, ki mu je še v stari Avstriji rodila sina Wolfganga, katerega je v „državi Srba, Hrvatov i Slovenaca“ prekrstil v Vuka. Tudi njegovi otroci Evgen, Inge in Ksenija so ga obiskovali v neprespanih nočeh. Vračale so se mu slike front iz prve svetovne vojne.

za oddih in razvedrilo

ANDREAS BAUMANN

Če hoče žena imeti vedno prav...

Regina Wendikova je bila lepotica. Visokorasta, dolgih nog, koža se ji je lesketala kakor bron. Ovalni obraz so ji obrobili gladki črni lasje, izpod temnih trepalnic sta gledali v svet dve očesi, plavi kakor kolkaj v žitnem polju. Te cvetice so mi še posebno všeč.

Regina je bila tudi petična. Poleg naloženih računov v različnih bankah je imela tudi razkošni bungalov nekoliko zunaj mesta, kjer sva živela že osem let z najinim devetletnim sinkom Mihcem.

Spoznala sva se na univerzi in se zaljubila. Toda ta beseda pove veliko premalo. Zase vem, da sem jo oboževal z vsakim atomom svojega telesa. Vendar bi bilo za naju oba veliko boljše, če se ne bi nikoli srečala. Regina ni bila samo lepa in premožna. Šele z leti sem spoznal, da se pod njeno brezhibno zunanostjo skriva tako sebično in samosvoje bitje, da bi mu zlepa ne našel para.

Šele Ruth, ki sem jo slučajno spoznal v letovišču, kjer smo preživljali dopust, mi je s svojo prisrčnostjo odprla oči, da sem spoznal, kaj Regini manjka in česa tako zelo potrebujem.

Vse to mi je rojilo po glavi, ko sem gledal, kako bi bil najin devetletni Mihec malone utopil svojo mater, seveda čisto nehote. Stal sem pri oknu naše sobe v luksuznem hotelu, v katerem smo že četrty zapored preživljali počitnice. Zavese sem nekoliko odgnil. Bilo je okoli poldneva in na hotelski plaži ni bilo nikogar razen Regine in Miha. Slišal sem Mihčevo kričanje in zdelo se mi je, da se vmes razlegajo tudi obupni ženini kriki na pomoč.

Vendar se nisem premaknil od okna. Občutek tihega notranjega zadovoljstva me je dobesečno prikoval na mesto.

Zdaj je dobila, kar je tako dolgo iskala. Najin sinko je bil nežen fantek. Žena je bila vedno prizadeta, kadar je pritulil iz šole, ko ga je kakšen močnejši sošolec premlatil, kadar mu ni kakšna stvar šla od rok, posebno pa, ker je bil plahe narave, počasen in neiznajdljiv. Skoraj vsi njegovi sošolci so že znali plavati. Regina si je vtepla v glavo, da se mora prav te počitnice — po nekoliko neuspešnih poskusih — naučiti tudi on. Najhuje je bilo to, da se je hudobal vode. Vendar sem delal z njim potrpežljivo in počasi mu je raslo zaupanje do mokrega elementa, ki mu je vedno vlival samo grozo.

Ze tri tedne smo bili na počitnicah in vsak dan smo imeli okoli poldneva isti obed. Jaz sem odplaval nekaj zamahov stran od lesenih stopnic in nato obstal na nogah.

„Zdaj pa le,“ sem mu vedno prigovarjal, ko je stal do kolen v vodi, se tresel in me z modrikastimi ustnicami strahoma pogledoval. „Ne boj se! Zdaj že veš, kako je treba zamahovati, veliko dlje kakor do mene bi že ne mogel plavati. Do mene pa bo šlo igrati!“ Medtem ko sem mu tako prigovarjal, mu je običajno splahnel z obraza trpečji izraz in vedno me je rotil. „Prav, samo da ne boš potem odplaval dlje od mene, očka!“

„Obljubljam ti, da ne bom!“

„Res ne?“

„Seveda ne.“

Šele potem je toliko zatrl strah, da se je z izbuljenimi očmi pognal v vodo in z veliko prehitrimi, hlastnimi zamahi pričofotal do mene, se me urno oklenil okoli vratu in pustil, da sem ga varno odnesel nazaj na stopnice.

Dogajalo pa se je tudi, da je bil Mihčev strah močnejši od mojega pričevanja. Regina, ki naju je opazovala s svojega ležalnika, je ponavadi zaklicala: „Daj no že enkrat, Miha! Ne bodi takšna reva!“ Enkrat ga je celo porinila v vodo, kjer se je začel dreti kot na raznju, se krčevito oklepaj stopnic in potem

ga tri dni ni bilo moč spraviti niti do gležnja v vodo. Takrat sem skoraj pobesnel nad njo.

„Ze štirinajst dni smo tukaj,“ sem se drl nanjo. „Vseh štirinajst dni že žreš mene in fanta, da se mora naučiti plavati. Jaz se na vse kriplje trudim, da bi mu pregnal strah pred vodo, bil je že na najboljši poti, da se opogumi in samostojno splava, zdaj pa si ti s svojo kaplarsko metodo v trenutku spet vse podrla!“

To se je zgodilo nekako pred tednom dni. Medtem sem fanta spet spravil tako daleč, da je priplaval dva metra od stopnic do mene. Regina naju je vedno gledala. „Za božjo voljo, kakšna neroda si, Miha,“ ga je po svoje spodbujala. „Pa tudi ti

nisi nič boljši,“ sem jih slišal še jaz. „Joj, ko vaju takole gledam, počasi spoznavam, da iz fanta ne bo nikoli nič prida.“

Pri tem si je prižgala eno cigareto za drugo in metala vžigalice v vodo. To je počenjala nalašč, ker je vedela, da tega ne trpim.

„Nikoli se ne boš naučil plavati,“ mu je zaničljivo klicala in spričo tega bi jo najrajši zadavil. Po njenem sem bil tudi jaz takšen pridanič, ki niti svojega sina ne zna naučiti plavati.

Sovraštvo je vrelo v meni, ko sem gledal, kako je Mihec vedno znova tunkal mater pod vodo, ne da bi se zavedal, da je brez moči proti njegovemu krčevitemu objemu in brezglavemu strahu. Z Regininega obraza je odseval smrtni strah, voda ji je venomer vdiral v usta in ji udušila vse klice na pomaganje.

Mirno sem opazoval njene muke. Napočil je moj trenutek, take sreče se nisem nikoli nadejal. V trenutku sem doumel, kaj to pomeni. To ni bil samo moj trenutek, to je bil najin trenutek, mene in moje Ruth.

Ruth sem spoznal prvega dne po prihodu v letovišče. Sam sem šel pohajkovat po okolici in naletel nanjo na samotni gozdni poti. Kakor da naju je oba prešinil blisk. Pozabila sva dihati, gledala sva se brez besed, molče sva šla eden mimo drugega. Drugega dne nisem imel miru, nekaj me je nezadržno sililo, naj grem spet na tisto gozdno pot. Menda se je zgodil čudež, zakaj spet sem skoraj na istem kraju srečal Ruth.

Takrat sva menda oba naenkrat spoznala, da pripadava drug drugemu. Kakor oslepljen od poželenja po njej, od želje po ljubezni in nežnosti, omamljen od njene lepote in naslade, ki sem si jo obetal ob njej, sem planil nanjo, jo stisnil k sebi; prižela se je ob me, da sva bila kakor eno samo telo, pozabila sva na vse okoli sebe.

Vse skupaj je bilo kakor sladka omama, ki sva jo doživljala vsak dan znova. Vsako sekundo sem hlepel po Ruthinem mlademu, voljnem, nežnem telesu, vsak dan znova sem rvegal vse, da bi bil spet z njo na samem in jo imel samo zase. Ker sem to moral počenjati zelo skrivaj, mi je to samo še stopnjevalo poželenje in užitek. Obhajal me je dotlej nepoznan občutek globoke sreče in bil sem čisto drug človek.

Otopelo sem srepel na jezero, na

Anekdote

Neka dvorna dama je ob priložnosti omenila znanemu avstrijskemu državniku Metternichu, da ima samo štirideset let. Metternich jo je zavrnil:

„Kako vam ne bi verjel, saj me že celih dvajset let prepričujete o tem.“

Ilija Ilf in Eugenij Petrov, slavna sovjetska humoristična pisatelj, nista nikdar rada govorila o sebi. Nekdaj je nekdo v klubu književnikov predlagal:

„Tovariš Ilf, povejte nam kaj o sebi!“

Ilf se je izmotaval:

„Veste kaj, tovariš Petrov je boljši govornik.“

Navzoči so se nato obrnili k Petrovu, ki se je dvignil, priklonil in dejal:

„No, kaj hočete še, saj je že Ilf govoril...“

Pevka Brigit Nilsson se je pogajala za nastop v dunajski državni operi, ki ne plačuje rada visokih honorarjev. Nenadoma se ji je odpela biserna ogrlica. Navzoči so se spustili na kolena in pobirali bisere. Največjega je našel Herbert von Karajan, ga pozorno ogledoval in vprašal:

„Je pravi, madame Nilsson? Od vaših fantastičnih honorarjev v milanski Scali?“

„Imitacija je,“ je odvrnila pevka, „kupila sem si jih z mojim dunajskim honorarjem.“

V samostanih katoliške Italije so se postili pogostejše kot drugi verniki. Lepega dne je gledal gvardijan skozi okno in videl, kako visi v prtiličju samostanski brat skozi okno in se masti s kračo.

„Oh,“ mu je zaklical, „kaj pa delaš? Saj je vendar post!“

„Da, toda le v samostanu,“ je odvrnil brat.

katerem se je odigravala nenavadna drama. Še vedno se nisem zganil z mesta. Kaj me je pravzaprav brigalo tisto, kar se je dogajalo samo nekaj metrov stran od mene? Majhen deček se igra v vodi s svojo materjo. In kaj zato? Vsak si lahko misli, da ljubeča mamica v opoldanski pripeki posveča svojo skrb sinku, ki je bil kakor izrezan po njeni podobi. Deček je bil res čeden. In bil je tudi moj sin. Zelo sem ga imel rad. Njemu se ni smelo zgoditi nič.

Čutil sem, kako mi je srce hotelo razgnati prsni koš. Koliko časa je potrebno, preden se človek utopi? Koliko traja, preden izgubi zavest?

Vsekakor bi pri Regini to trajalo precej dolgo. Ni kazala volje, da bi se potopila kot kamen. Otepala se je in se borila, kakor se je borila vedno, kar sem jo poznal. Nisem se mogel spomniti, da bi bila kdaj žive v miru z okolico in soljudmi. Glava ji je vedno znova pogledovala iz vode, Mihec se je je oklepaj kakor klop, v norem strahu je stiskal s postrojeno močjo in visel na njej

kakor mlinski kamen. Bil je že pretežak zanjo, Regina pa tudi ni bila tako dobra plavalka, da bi si lahko sama pomagala iz takšne kaše. To sem vedel že od vsega začetka, zato bi jo bil moral posvariti, ko je hotela dati duška svojemu stremuštju in mi dokazati, da bo ona veliko prej naučila Miha plavati kakor jaz, priznana neroda. Vendar je zavestno nisem opozoril na nevarnost.

Zdelo se mi je, da je že pretekla debela minuta. Morda se ni bilo prepozno, da jo rešim. Toda ali sem si sploh želel pomagati?

V tistem trenutku mi je udaril na uho pritajen ženski smeh, ki je prihajal izpod okna. Poznal sem ta smeh. Samo Ruth se je znala tako mehko, tako skrivnostno smejati. Sklonil sem se skozi okno in na koncu sprehajalne steze sem zagledal obet parček, ki se ni zmenil za okoličico. Glas, lasje, postava, način, kako je vrgla glavo vznak... to je bila zanesljivo moja Ruth. Moja??

S pogledom sem prebadal parček, ki je tesno objet izginjal za grmovjem. Potem kakor da sem se nenadoma predramil iz otopelosti.

Kako sem pridivjal skozi hotel, čez leseno ploščad in kako sem se vrgel v vodo... tega se ne spominjam več. Vse je šlo preveč hitro, bil sem kakor bomba, ki je nepričakovano eksplodirala. Z dvema zamahoma sem bil pri Regini in Mihcu. Malega sem odtrgal od nje, pograbil Regino in odvrlel oba na deske.

Regina je bila že brez zavesti. Zvil sem kopalni plašč, ji ga podložil pod hrbet, ji strgal naramnice kopalk z ramen in pričel z umetnim dihanjem. Že po nekaj trenutkih se je zganila, jela bruhati velike količine popite vode in počasi prišla k sebi.

Glavo sem ji držal v naročju in njene kakor plavica modre oči, ki sem jih vedno ljubil, so se ustavile na meni in me prepoznale. Nekaj je poskušala reči, vendar ni šlo, ničesar nisem mogel razumeti. Sklonil sem se niže k njenemu obrazu, tedaj je dahnila. „Hvala, Hans, jaz...“

Z ustnicami sem ji zaprl usta. Njenih pojasnil nisem maral in jih tudi nisem potreboval. Slabši sem bil od nje, bolj izprijen. Brez premisleka sem jo bil pripravljen žrtvovati, samo da bi bil spet prost. Le da to ne bi bila rešitev, nikoli. Zgrozil sem se nad samim seboj. V onem trenutku sem spoznal, da vendar ne morem brez nje, da bom ostal z njo do konca najinih dni kljub vsemu, kar me moti pri njej.

DOMISLICE

- Aroma je šepet, ki ga sliši nos.
- Notranje spoznanje kake ženske je vselej točnejše od prepričanja kakega moškega.
- Moški imajo noge, ženske pa boke, meča, kolena in stopala.
- Nezvestoba je, kadar žena ne ve, kaj bi povedala svojemu možu, ker je že vse povedala nekomu drugemu.
- Ljubiti pomeni, imeti v rokah čašo za zajemanje v vseh vodah.
- Ljubezen ni slepa, kakor mislimo, temveč je daljnovidna; slabo vidi, kar je blizu, toda izvrstno vidi, kar je daleč.
- Armada je telo zbranih mož, ki popravlja diplomatske napake.
- Ljubezen je vedno novi, večni čudež, ki ga doživlja dva človeka.
- Lepota svefa lačnemu nič ne pomeni.
- Človeštvo, to so glinasti vrči, napolnjeni z duhovi.
- Prvi dih ljubezni je poslednji dih razuma.

Zvestoba do groba

Janez in Matilda sta bila poročena že toliko časa, da sta drug drugega poznala do obisti, in zato je bil že skrajni čas, da se ločita. A kaj, ko sta bila za tovrstno zadevščino že kar prestara. On je bil debelušast uradnik petdesetih let, ki je (gledano z ženinimi očmi) kontinuirano hodil v čevljih po sobah, stresal cigaretni pepel na preproge in počel še stopeno nedopustno reč.

Janez je s težavo prenašal ženino živkanje in brbljanje, ki je postalo aktivno še zlasti tedaj, ko so prišle njene prijateljice na kofetek in klepetek. Tako mu je bilo ukradenih veliko prijetnih popoldnevov, ki bi jih preležal doma na divanu z obvezno cigareto v uslihi, s čašo vinjaka v levici in z zdravo TRIM mislijo v možganih. Večkrat jo je kot sedemleten pobalincek urno in neopazno pobrisal v bližnji bife, kjer je prešel od misli na dejanja in se je veselo rekreiral v športu, ki se mu pravi dviganje kozarcev.

Janez se je sila rad globoko poglobljal v kriminalno čtivo, stripe in podobno duhovno hrano našega vrlega delovnega ljudstva, in zato nikar ne sprašuj, kje je dobil idejo za umor svoje družice. Prava prilika za realizacijo se mu je ponudila, ko je z ženo dopotoval v obmorsko mesto na dopust. Vedel je, da ima Matilda slabotno srce, pa je sklenil koristno izrabiti to njeno hibo. Zato je kupil natančen posnetek plavuti morskega psa, ki se je dala lično nataknila na hrbet.

A tudi Matilda je kot zvesta pripadnica našega vrlega delovnega ljudstva brala zdravo strip čtivo in sklenila moža umoriti na preprostejši način. Kratko in malo bi ga pahnila z visoke pečine nad morskno globino.

Janez je bil hitrejši. Ko se je žena namakala v plitvi vodi, si je nataknil plavut in jo začel rezati proti njej. Matilda pa ne bi bila Matilda, če ne bi imela odličnega vida in je tako bistroumno opazila, da se hoče nekdo z njo grdo pošaliti. Ko je divja zver priplavala do nje, ji srce ni padlo v kopalke, ampak je divje prijelja neznanca za lase in ga pošeno potunkala.

Vedno si je želela uro, ki ne bi prepuščala vode, ker pa ji mož ni hotel izpolniti vroče želje, si je s tem sam podpisal zadnjo obsodbo. Matilda je namreč izgubila občutek za čas in ko je neznanca spustila za lase, se le-ta ni hotel več dvigniti. Zato mu je potegnila glavo nad vodo in spoznala obraz svojega ljubljenega. Bila je tako presenečena, šokirana in srečna, da jo je (že prej smo vas opozorili na slabost srce) zadela kap.

Ko so ju pokopavali v skupni grob na domačem pokopališču, je duhovnik ganljivo dejal:

— Nesrečna zakonca sta bila do zadnje ure nerazdružljiva življenjska tovariša in usoda (je hotela, da sta umrla skupaj. Vsem naj bosta svetla zgled!

Vsem navzočim so stopile solze v oči.

Mednarodna politika Jugoslavije

(Nadaljevanje z 2. strani)

Največ takih sporazumov v obojestranskem interesu je bilo sklenjenih v Italijo, kjer so se vidno manifestirale koristi, ki jih ima od njih prebivalstvo na obeh straneh meje. Zato je tudi v političnem življenju dežele Furlanije-Juljske krajine vsebolj čutili vpliv tistih sil, ki so za dobre odnose z Jugoslavijo, je dejal predavatelj ter opozoril, da je pozitivne rezultate imelo tudi obmejno sodelovanje med Slovenijo in sosednimi avstrijskimi pokrajinami. Govorec o odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo („ker je bilo še nedolgo tega slišati o tem — zlasti v tisku — razne neodmerjene in netočne izjave“) je Osolnik posebej poudaril:

„Jugoslavija je — še posebej zaradi negativnih izkušenj v preteklosti — močno za-interesirana na obstoj in uspešnem razvoju nevtralne, neodvisne in demokratične Avstrije. Prav ta interes povzroča pri nas tudi večjo občutljivost za vse to, kar ni v skladu z državno pogodbo ali takim statusom. Mi bi predvsem želeli ob naših mejah vzdušje strpnosti in dobre volje, ker se zavzemamo za to, da bi bile meje vedno bolj odprte in da bi vsemanj predstavljale pregrado med narodi. V tem vidimo edino mogočo vizijo nove Evrope, o kateri se toliko razpravlja v zvezi z evropsko konferenco o varnosti in sodelovanju.“

Predavatelj je opozoril na dejstvo, da med obema državama obstajajo neresene vprašanja. „Vendar moramo ugotoviti: Jugoslavija nima prav nobenih drugih zahtev kot te, ki izhajajo iz preciznih mednarodno-pravnih obveznosti — iz državne pogodbe, katere podpisnik je tudi naša država, in iz drugih veljavnih mednarodnih sporazumov, ki so nekateri stari že petdeset let, pa še niso bili izpolnjeni.“

Menil je, da je bilo o stališčih jugoslovanske vlade o teh vprašanjih objavljenih dovolj uradnih dokumentov, ki jih ni treba ponavljati. Zato je samo naglasil, da je Jugoslavija opozorila na ta neresena vprašanja — ne z namenom, da kogarkoli žali ali poglablja spor, temveč da opozori na obstoječe probleme in nujnost njihovega reševanja v interesu nadaljnjega razvoja odnosov med obema državama.

„Razumljivo pa je,“ je potem poudaril podpredsednik Osolnik, „da smo v Jugoslaviji še posebno občutljivi za položaj slovenske in hrvaške manjšine. Mi se tudi sicer zavzemamo za spoštovanje človeških in narodnostnih pravic, tu pa gre za naše sonarodnjake, s katerimi nas vežejo jezik in skupne kulturno-zgodovinske tradicije. Prirodno je, da smatramo tudi za indikator odnosa do naše države in naših narodov v celoti, če se v odnosih do teh manjšin oživljajo pojavi nacionalnega sovraštva in če se njihovo izpovedovanje nacionalne in etnične pripadnosti in vzdrževanje slikov z matičnimi narodi označuje kot nelojalen akt do države, katere državljani so.“

Svoja izvajanja je predavatelj zaključil z željo, da bi kljub vsemu prišlo do izboljšanja razumevanja navedenih problemov in njihovega razreševanja. Kajti Jugoslavija in Avstrija imata — kakor je menil — dovolj možnosti za sodelovanje, ki bi bilo koristno za obe strani, tako na področju bilateralnih odnosov kakor tudi na širšem mednarodnem področju.

Vendar razvijanje takih odnosov in takšnega sodelovanja ni odvisno le od dobre volje na eni strani, marveč je potrebna iskrena pripravljenost tudi na drugi strani. Ravno v tem oziru pa je na avstrijski in še posebej na koroški ravni opaziti še precejšnje pomanjkanje, kakor je pokazala tudi diskusija, ki je sledila predavanju podpredsednika Osolnika. Celo na prireditvi društva, ki vendar združuje prijatelje Jugoslavije, je strašila heimatdienstovska miselnost o „koroškem prastrahu“ in je za tukajšnje „prijatelje“ Jugoslavije vsekakor slabo sprječevalo, če jih mora predavatelj poučiti, da stalno vnašanje vprašanja meje ni ravno prepričljiv izraz iskrene želje po dobrih odnosih. „Jugoslavija je podpisala državno pogodbo in s tem priznala meje, ki jih zato tudi nikdar ne postavljiva v diskusijo,“ se je glasila nedvoumna izjava podpredsednika Osolnika, ki je „zaskrbljenim“ diskutanta-

tom in preko njih še zlasti duhovnim očetom njihovnega „prastrahu“ dovolj jasno povedal: „Zakaj iščemo v zgodovini stvari, ki nas razdvajajo, ne pa tisto, kar nas danes drži!“

Prav tako je dal Bogdan Osolnik primeren odgovor tudi tistim, ki Jugoslaviji „očitajo“ njeno skrb za usodo slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Opozoril je, kako vzorno so ta vprašanja uredili znotraj Jugoslavije, čeprav je npr. uveljavljanje dvojezičnosti tudi tam povzročalo razne težave — toda z dosledno in načelno narodnostno politiko jih je bilo mogoče rešiti. (Ali ne bi tudi Avstriji, ki se tako rada ponaša kot

pravna in demokratična država, mnogo bolj ustrezalo, če bi uredila manjšinska vprašanja, kot ji to nalaga državna pogodba, namesto da se s popuščanjem nacionalističnim in neonacističnim silam ter z enostranskim in samovoljnim interpretiranjem državne pogodbe skuša izmikati svojim tozadevnim obveznostim?) Jugoslavija vsekakor ne vidi potrebe, pogajati se o stvareh, ki so jasno in precizno zapisane v državni pogodbi in drugih mednarodnih dokumentih, je dejal Osolnik. Je pa pripravljena na dialog, v kolikor gre za reševanje odnosno izpolnjevanje pogodbenih obveznosti.

Predvsem pa je predavatelj postavil na pravo mesto tudi razne samoljubne kritikan-te, ki Jugoslavijo in njeno politiko „ocenjujejo“ na podlagi nepreverjenih vesti iz zlonamerno lansiranih govoric. Sveloval jim je, naj svoje ocene gradijo raje na tistem, kar Jugoslavija s svojo politiko dnevno dokazuje — da je in ostane zvesta načelom politike neuvrčenosti in nevmešavanja.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 12. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Družinski obzornik — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa domovina — 11.05 Zeleni magazin — 13.30 Lepi glasovi, priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 15.28 Komorna glasba — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Voša številka, prosim! — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 13. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Srečanje z mladostnimi leti — 9.45 Življenje polno glasbe — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.45 Iz Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Mož v zlatih galošah — 17.05 Veselite se življenja — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Tuji med potjo — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 14. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Iz spodnjega predala — 10.00 Mladinski glasbeni festival 1975 — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Z zvenečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 In spet je polje — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.45 Mali zabavni orkester — 20.05 Mož v rume-nih galošah — 21.05 Evergreeni humorja — 21.30 Udarac — 22.10 Šport.

TOREK, 15. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Akademija za varstvo okolja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Koroška pesem — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Prijatelji“. Radijska igra — 17.10 Operetni koncert — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Gradščanska vas — 20.05 Zveneča alpska dežela — 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

SREDA, 16. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Zdravo stric Maks — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno pri-

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 12. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 13. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 14. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Slovenski samospeli — Koroška duhovnost — Najnovejša koroška literatura.

TOREK, 15. 7.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 16. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Koroški zbora — Anton Tomaž Linhart (Ob 180-letnici smrti).

ČETRTEK, 17. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — A. T. Linhart: Županova Micka.

PETEK, 18. 7.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Paper in sol.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 12. 7.: 13.00 HEADCUP — 16.30 Mala hišica — 17.00 Gradbišče — 17.30 Indian River — 18.00 Karneval v Kubi — 18.25 Televizijska kuhinja — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 V soboto zvečer na Dunaju — 21.10 Mala prireditel — 21.55 Panoptika — 22.15 Sled v temnem.

NEDELJA, 13. 7.: 16.30 Oddaja z miško — 17.00 Živalski leksikon. „Nosorogi“ — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Skupaj v Parizu — 22.00 Jour fixe — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 7.: 10.00 Sled v temnem — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Športna dokumentacija — 20.05 Ljudje s farme Shilah — 22.00 Veselje ob glasbi — 22.25 Poročila.

TOREK, 15. 7.: 10.00 Skupaj v Parizu — 13.20 Polet Sojuza — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Gospod Kottnik — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kviz za lahkoverne — 20.50 Odlet Sojuza — 21.05 „Cinema ob devetih“ — Poletni vojak — 22.50 Poročila.

SREDA, 16. 7.: 17.00 Klic na pomoč — 17.30 Dr. Doolittle in pes Jip — 17.55 Otrokom za lahko noč —

ljubljen — 16.45 Hiša sanj — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni obzornik — 19.07 Ljudske pesmi iz vsega sveta — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Listama nazaj — 21.00 Nežni klavir — 21.15 Oto in Wolfi — 21.30 Kriminalka — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 17. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Alpe v ledeni dobi — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Poročila iz Avstralije — 17.10 Operetne melodije — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 19.07 Avstrijske godbe na pihala — 20.00 Okrog Sörgerberga — 21.00 Pojema in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.10 Šport.

PETEK, 18. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Za dobro voljo — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.00 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 Orkestrski koncert — 21.30 Ali še veš? — 22.10 Šport.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 12. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Naš Plesni orkester ima besedo — 10.15 Sedem dni po radiu — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Ob bistrem potoku — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.30 Glasbeni intermezzo — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Gremo v kino — 18.05 Listi iz albuma lahke glasbe — 19.40 Z ansamblom Francija Puharja — 20.00 Radijski radar — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 13. 7.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke „Kralj voda“ — 8.42 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši! — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.20 Voščila — 14.05 Nedeljska reportaža — 14.25 Nedeljsko popoldne — 16.00 Radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 14. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Orkestri in zabavni zbora — 10.15 Nekaj za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Pojo amaterski zbora — 14.30 Voščila — 15.45 „Vrtljak“ — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.05 Ob lahki glasbi — 19.40 Z ansamblom Fantije treh dolin — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 15. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Pojo mali vokalni ansambli — 9.50 Zname melodije — znani orkestri — 10.15 Promenadni koncert — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Po domače — 14.10 Popoldne za mladi svet — 14.40 Na poti s kitaro — 15.45 „Vrtljak“ —

18.00 Naslednji prosim, halo doktor — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Enajstmetrovka, enajstmetrovka Veselajgra — 21.30 Münchenske zgodbe — 22.20 Poročila.

ČETRTEK, 17. 7.: 17.15 Apollo-Sojuz — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Bridget in Bernie — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Čas v sliki — 19.15 Apollo-Sojuz — 20.35 Čas v sliki, kultura in šport — 21.00 Skrivnostno velik primanjkljaj — 22.40 Poročila.

PETEK, 18. 7.: 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Družina Kremenčkovih — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 30-letnica atomske bombe — 20.55 Fantomas ogroža svet — 22.25 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 12. 7.: 16.30 Don Vesuvio in hiša potepuhov — 18.00 Brez nagobčnika — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Tradiciji zavezan — 19.45 Zadnje evropske divje živali — 20.00 Galerija — 20.15 Pod bezgovim grmom — 21.55 22.20 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

NEDELJA, 13. 7.: 13.00 HEADCUP — 18.00 Spotlight — 18.30 Dva človeka — starček in njegov vnuk — 19.50 Enciklopedija. Znanstvena knjiga — 20.15 Tako je bilo včeraj — 21.05 Literaricum — 21.35 Miriam — 22.00 Čas v sliki in šport — 22.15 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

„POLETNO NOČ 1975“

v soboto 12. julija 1975 ob 20. uri pri Brunnerju v Lobniku.

Tudi letos imamo zanimiv in zabaven spored, na katerem bomo obiskovalcem nudili mnogo razvedrila in prijetne družabnosti.

Za ples bodo igrali „Fantje izpod Obirja“.

Prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabi na

PESTRI VEČER

ki bo v nedeljo 20. julija 1975 ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu.

Sodelujejo: mešani pevski zbor „Pod-juna“ iz Pliberka, moški pevski zbor „Vinko Poljanec“ iz Škocijana in folklorna skupina DPD „Svoboda“ Predoslje.

Ljubitelji lepega petja in plesa prisrčno vabljeni!

Odbor

Avstrijsko-jugoslovansko društvo vabi na

„VEČER SREČANJA“

folklornih skupin iz Koroške, Hrvaške in Srbije

ki bo v soboto 12. julija 1975 ob 19.30 uri na dvorišču celovškega Deželnega dvorca (Burggasse).

Sodelujejo: folklorna skupina „Sava iz Kranja (Slovenija), tamburaški zbor „Bisernica“ iz Retež (Slovenija), pevski krožek Fürnitz-Brnca, pevski zbor „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni, folklorna skupina „Edelweiß“ iz Celovca in otroška folklorna skupina iz Celovca (Naturfreunde).

Srečanje se bo odvijalo pod častnim pokroviteljstvom celovškega župana Leopolda Guggenbergerja ter obeh namestnikov Heriberta Medweschke in Gerta Valona.

Ob 18.00 uri je za obiskovalce večera brezplačno odprta Koroška deželna galerija, Burggasse 8.

Prisrčno vabljeni!

OBVESTILO

SAK-tenis sporoča, da je od sobote naprej na razpolago trener. Vsak, ki hoče igrati s trenerjem, naj se prijavi v recepciji hotela Korotan v Sekir (tel. 0 42 73 - 22 54).

17.20 Zvočni portreti slovenskih glasbenih umetnikov — 18.05 V torek nasvidenjet — 18.35 Lahke note — 19.40 Z ljubljanskim jazz ansamblom — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.43 Zvočne kaskade — 22.20 Glasba v Hamletovem imenu — 23.15 Popevke se vrstijo.

PONEDELJEK, 14. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Zlati zaklad iz serije „Telegalerija“ — 20.00 Münchenske zgodbe — 20.55 Terra Africa — 21.40 Zadnje evropske divje živali — 21.55 Čas v sliki in kultura — 22.15 Šport.

TOREK, 15. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Nofrete in Computer — 20.00 Filmske zgodbe iz Avstrije — 20.45 Kako je pametni Aristotel postal še bolj učen — 21.05 Čas v sliki in kultura — 21.35 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

SREDA, 16. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Prikrit v laguni — 20.00 Sahel — po enem letu — 21.00 Stalni omizje za kuharje v prominentnem lokalu — 21.30 Čas v sliki in kultura — 21.50 Šport — 22.00 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

ČETRTEK, 17. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Surabhi Patel — Razmišljanje o Auroville-u — 19.30 Nič strahu pred velikimi živalmi — 21.00 Dali, dali — 22.30 Čas v sliki in kultura — 22.50 Šport — 23.00 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

PETEK, 18. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Grajska kuhinja — 19.45 Zadnje evropske divje živali — 20.00 Vesoljska ladja Enterprise — 20.55 Čas v sliki in kultura — 21.15 Šport — 22.10 Svetovno prvenstvo v sabljanju.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andraž Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosmetergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.